

UNIVERSITETETS
KULTURHISTORISKE
MUSEER

E6-prosjektet Østfold
Kulturhistoriske registreringer av automatisk fredete kulturminner i
forbindelse med breddeutvidelse av E6, i kommunene Fredrikstad,
Sarpsborg og Halden, Østfold.

Påviste lokaliteter:

Lok. 55 Alvim nordre 2087/1, Sarpsborg kommune.
Gjelder: Helleristningsfelt (C. 53256, A-nr. 2003/147).
Lok. 56 Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad kommune.
Gjelder: Boplass- og aktivitetsspor (C. 53259, A-nr. 2003/150).
Lok. 57 Molteberg 647/14, Fredrikstad kommune.
Gjelder: Steinalderboplass (C. 53258, A-nr. 2003/149).
Lok. 23b Molteberg 647/14, Fredrikstad kommune.
Gjelder: Boplass- og aktivitetsspor (C. 53257, A-nr. 2003/148).

Øvrige undersøkte områder:

Årum øvre 643/52, Fredrikstad kommune.
Hjelmungen 28/1, Halden kommune.
Hjelmungen nedre 24/1, Halden kommune.
Alvim vestre 2088/1, Sarpsborg kommune.
Torgauten 1107/2, 1099/1, Sarpsborg kommune (C. 53260, A-nr. 2003/151).
Alvim 2083/61, Sarpsborg kommune.
Bjørnstad nordre 2048/1, Sarpsborg kommune.
Bjørnstad 2047/14, Sarpsborg kommune.
Kalnes 2045/1, Sarpsborg kommune.
Søndre Sandengen 2034/38, 2034/17, Sarpsborg kommune.

Innber./ rapport/ reg. ved:
Christine Stene

Dato
07.11 2003

E6-prosjektet Østfold

Kulturhistoriske registreringer av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med breddeutvidelse av E6.

Bakgrunn for undersøkelsene

I etterkant av de arkeologiske registreringene som ble utført av Østfold fylkeskommune i 2002, i forbindelse med breddeutvidelsen av E6 gjennom kommunene Halden, Fredrikstad og Sarpsborg har det blitt lagt til ytterligere områder i reguleringsplanene. Områdene dreier seg i hovedsak om deponi og anleggsområder. I noen av disse områdene var det behov for å foreta arkeologiske tilleggsregistreringer. Undersøkelsene ble utført av E6-prosjektet ved UKM, Fornminneseksjonen ved Universitetet i Oslo, etter forespørsel fra Østfold fylkeskommune (kontrakt av dato 21. august 2003), i perioden 15. september til 10. oktober 2003.

Områdene hvor det var behov for tilleggsregistrering er ved omlegging av Rv 118 ved Hjelmungen (28/1) og gårdsvei over Hjelmungen nedre (24/1) i Halden kommune, breddeutvidelse på Alvim nordre (2087/1), Alvim vestre (2088/1), massedeponi på Torgauten (1107/2, 1099/1), voll/støyskjerm ved Alvim (2083/61), støyvoll på Bjørnstad nordre (2048/1), sedimenteringsbasseng på Bjørnstad (2047/14), sedimenteringsbasseng og ny adkomst til Østfoldsykehuset på Kalnes (2045/1), pendlerparkering og busslomme på Søndre Sandengen ved Sollikryset (2034/38, 2034/17) i Sarpsborg kommune. I tillegg til et midlertidig riggområde på Molteberg (647/14) og to midlertidige anleggsområder på Årum øvre (644/3, 7 og 643/52) i Fredrikstad kommune.

Sammendrag

Ved de arkeologiske tilleggsregistreringene ble det i alt påvist fire lokaliteter med automatisk fredete kulturminner som er i konflikt med planen. Lokalitetene er bestående av et helleristningsfelt med 33 skålgroper på Alvim nordre (2087/1) i Sarpsborg kommune, to lokaliteter med boplass- og aktivitetsspor under dyrket mark, henholdsvis på Molteberg (647/14) og Årum øvre (644/3, 7), samt en steinalderlokalitet i dyrket mark på Molteberg (647/14) i Fredrikstad kommune. I tillegg ble det gjort løsfunn av keramikk på Torgauten 1099/1 og løsfunn av flint ved åkervandring på Torgauten 1107/2 og 1099/1, i Sarpsborg kommune (se vedlagte funnliste). Funnene ble gjort utenfor det planlagte reguleringsområdet og det ble ikke prioritert å avgrense lokalitetene. Områdene hvor flint ble påvist blir imidlertid fremstilt i vedlagte kart nummer 10. I hovedsak var været bra i registreringsperioden, selv om det var visse variasjoner.

Totalt ble det åpnet et samlet areal på 6819 kvm ved tilleggsregistreringene.

Strategi og metode

Maskinell sjakting

Dette er en metode som går ut på at matjordlaget i dyrket mark fjernes for å avdekke bosetningsspor i form av ildsteder, kokegroper, stolpehull, vegggriller, kulturlag, ardspor og graver. Disse strukturene vil stå i kontrast til undergrunnen, og dermed kunne observeres. I hovedsak påviser man bosetning av mer permanent karakter, samt spor etter forhistoriske åkrer. Dette er kulturminner som i tid strekker seg over flere tusen år, fra yngre steinalder frem til middelalder. Metoden egner seg også til å finne rester av aktivitetsspor og boplasser av mindre permanent karakter i dyrket mark. Slike boplasser og aktivitetsspor kan ha et enda

større tidsspenn, da de i tillegg til å eksistere i de forutnevnte perioder, er dominerende i perioden forut for jordbrukets introduksjon, det vil si eldre steinalder (Vikshåland 2003:2). Selv i åkrer som har vært intensivt pløyd over flere år vil det være mulig å påvise denne typen lokaliteter dersom forholdene ligger til rette for det.

Samtlige sjakter ved registreringen ble fylt igjen før gravemaskinen ble flyttet videre fra en eiendom til en annen. Dette gjorde det nødvendig å ha fortløpende digitale innmålinger av sjakter, strukturer og funn. Siden undergrunnen ved flertallet av lokalitetene var leirholdig ble det raskt problemer i regnvær. I enkelte tilfeller var strukturene vanskelig å rense opp, og også å snitte, da undergrunnen enkelte steder er svært kompakt og linser av leiren følger med.

Ved søk etter helleristninger ble det også tatt i bruk gravemaskin for å fjerne torv og jord over bergflater. Etter at gravemaskinen hadde fjernet størsteparten av massen ble den resterende massen fjernet ved bruk av krafse og kost. Bergflaten ble i tillegg spylt med vann og deretter undersøkt for helleristninger. Det var på denne måten helleristningene ved lokalitet 55 ble oppdaget, etter å ha ligget under jord i en hestehage i mange år. Resultatene av disse undersøkelsene viser hvor viktig det er med systematiske søk etter helleristninger innenfor det aktuelle området, hvor det ut fra topografiske og kulturhistoriske forhold tilsier at det vil være potensial for å gjøre slike funn (Vikshåland 2003:8).

Prøvestikking

Prøvestikking går ut på at det blir gravd ruter på 30x30 cm ned til steril undergrunn, hvor jordmassene blir såldet for å kunne påvise bearbeidet steinmateriale, spesielt flint, i håp om å avdekke spor etter bosetning og aktiviteter, i hovedsak fra eldre steinalder. Denne metoden utføres som regel ikke i dyrket mark, men på Molteberg (647/14) i Fredrikstad kommune ble det likevel foretatt enkelte manuelle prøvestikk. I blant annet to av prøvestikkene ved nevnte lokalitet ble det påvist et funnbærende lag. Siden disse prøvestikkene hadde en dybde på minst 75 cm var det mest gunstig å benytte seg av gravemaskin i den hensikten å finne avgrensningen av nevnte lag. Det ble derfor, ut fra de positive prøvestikkene, åpnet sjakter med gravemaskin, som hadde til hensikt å finne avgrensningen av det funnbærende laget.

Overflateregistrering og åkervandring

Metoden går ut på å befare et område til fots for å se etter synlige automatisk fredete kulturminner i form av gravhauger, gravrøyser, hustuffer, helleristninger, kullgroper, fangstgroper med mer. I tillegg til dette ble det ved enkelte lokaliteter tatt i bruk åkervandring, det vil si en registrering i overflaten av åkeren, dette ble gjort for å kunne påvise blant annet flintavslag, flintredskaper og større ansamlinger av skjørbrent stein.

Dokumentasjon

Samtlige sjakter, og alle strukturer ble innmålt ved hjelp av totalstasjon (Field link), for videre digital kartbehandling. I sjakter med strukturer ble innmålingene foretatt fortløpende før sjaktene ble fylt igjen. Øvrige sjakter er også innmålt.

I felt ble det fortløpende ført funnliste, strukturliste, fotoliste og liste over tegninger (se vedlegg).

Deltagere og tidspunkt

Tilleggsregistreringene fant sted 15. september til 10. oktober 2003. Prosjektleder var Gro Anita Bårdseth. Feltledere var Hilde Fyllingen og Christine Stene, sistnevnte med ansvar for

rapport. Christer Tonning hadde ansvar for innmåling. Firmaene Brødrene Lie AS (Fredrikstad) og Erling Grimsrud (Halden) stilte med gravemaskiner. Maskinførere var Bernhard Skåland, Svein Thore Holmen (fra Brødr. Lie AS) og Tom Ridderseth (Erling Grimsrud).

Karl Kallhovd og Ingrid Ystgård fra UKM, Fornminneseksjonen, samt Tor Stabbetorp fra Statens vegvesen, Østfold var på befaringsreise 26. september 2003. Leif Håvard Vikshåland fra E6-prosjektet Østfold var innom ved flere anledninger, i tillegg var David Vogt, UKM, Fornminneseksjonen på befaringsreise ved Alvim i Sarpsborg 10. oktober 2003.

Hindringer underveis

Floghavre og potetålsmitte

Floghavre er et alvorlig ugress i korndyrkingen i Norge, det var kjent floghavre på enkelte steder innenfor de aktuelle områdene. Potetålsmitte er også en svært smittsom plantesykdom som særlig rammer potet. Av erfaring fra tidligere registreringer (Gjerpe 2000 og Vikshåland 2003) ble alt utstyr, inkludert gravemaskin, vasket mellom hver eiendom. Dette førte til at det kunne bli noe venting ved flytting av maskin.

Tidligere undersøkelser

I 2002 ble det gjennomført arkeologiske registreringer langs E6 gjennom kommunene Sarpsborg, Fredrikstad og Halden, og i alt ble det påvist 43 lokaliteter med automatisk fredete kulturminner langs denne strekningen, av disse er det 24 lokaliteter som blir berørt. Disse lokalitetene stod i fare for å komme i konflikt med den planlagte breddeutvidelsen av E6 (Vikshåland 2003:1). Årets undersøkelse er en tilleggsregistrering av de ytterlige områdene som har blitt lagt til i forbindelse med breddeutvidelsen. Et av resultatene av dette er at to av lokalitetene som ble registrert i 2002 har fått større omfang enn tidligere. Dette dreier seg om lokalitet 21, Årum øvre (644/3, 7) og lokalitet 23, Molteberg (647/14). De nye tilleggsregistreringene har fått sine egne lokalitetsnummer, henholdsvis lokalitet 56, Årum øvre og lokalitet 23b, Molteberg. Ved registreringene som fant sted i 2002 ble det antatt at lokalitet 23 på Molteberg hadde sin utstrekning ikke bare på den sørvestre siden av E6, men også på den østre siden (Vikshåland 2003:40). Denne slutningen ble tatt ut fra spredning av anlegg, topografiske forhold, samt samtale med grunneier som har gjort flere funn av oldsaker på den østre siden av veien hvor lokalitet 23b befinner seg.

Lokaliteter med automatisk fredete kulturminner

Lok. 55 Alvim nordre 2087/1, Sarpsborg kommune, Østfold fylke.

ØK-kartblad: CQ 030-5-1, og vedlagte karttegning nr.: 1, 2 og 3.

Ansvarlig: Hilde Fyllingen og Christine Stene.

Lokalitetstype: Helleristningsfelt, 33 skålgroper.

Topografi: Alvim nordre ligger helt inntil dagens E6 og blir derfor berørt av utvidelsen av veien. Gården ligger på et høydedrag på nordsiden av Glomma. Landskapet faller mot nord, mot den karakteristiske elvedalen som strekker seg gjennom landskapet. Tidligere i historien har dalen vært vannførende, området er av den grunn nokså fuktig, med leirholdig undergrunn.

Sammendrag: Alvim gård har en lang historie og blant annet våningshuset ("Gamlehuset") som står der i dag ble oppført omkring 1700-tallet (SEFRAK-ID 0130201012).

Uthusbygningen er oppført i siste halvdel av 1800-tallet (SEFRAK-ID 0130201013). Gården er blant annet beskrevet i kilder fra middelalderen, det var derfor svært interessant om det kunne påvises kulturlag fra denne perioden. Det viste seg imidlertid å ikke la seg påvise, da store deler av den massen vi avdekket ved undersøkelsen både var påført og ofte inneholdt moderne skrot, som teglstein og pukk. Det er tidligere påvist helleristninger (ID 007161) på gården like ved låvebroen. Alvim gård er med andre ord et gårdstun fra middelalderen som trolig har røtter tilbake til forhistorisk tid.

Undersøkelsene på Alvim nordre ble delt inn i fire områder, område 1 til 4 (se beskrivelse nedenfor, samt vedlagte kart nr. 2). Det ble gjort funn av to keramikkskår (f. nr. 01), ved område 2, disse kan imidlertid ikke knyttes til noen struktur eller direkte til helleristningene, så de ble registrert som løsfunn. I tillegg ble det innlevert et trestykke (f. nr. 26), av gårdeier Rolf Erichsen, det er uvisst hva trestykket kan være, det ble funnet på om lag to meters dyp under graving på gårdsplassen. Trestykket ble funnet i leire noe som åpner for muligheten at det kan være vesentlig alder på trestykket.

Område 1 ligger sør for hovedhuset på gården og brukes i dag som hestehage. Det ble lagt en sjakt i nord – sør gående retning, mot grensen til Alvim vestre (2088/1). Undergrunnen innenfor det aktuelle området bestod av leire, med innslag av moderne grøfter og avfall. Det ble ikke påvist noen strukturer innenfor område 1.

Område 2 ligger nord for hovedhuset på gården og er en overgrodd bergknaus. Denne ble avdekket med tanke på helleristninger. Bergknausen ble avtorvet, børstet og spylt. Her ble det påvist 33 skålgroper. Samtlige skålgroper er fotodokumentert og tegnet. I tillegg ble det lyst med lykt på kveldstid for å finne flere ristninger. Dette spesielt med tanke på skip på den nedre delen av bergkollen. Ingen skip eller andre typer ristninger ble påvist og dette søket ble resultatløst. Trolig har den nedre delen av berget opprinnelig vært dekket av torv, med andre ord så kan det tyde på at der skålgropene ligger den dag i dag, er den flaten på berget som henvender seg til det opprinnelige landskapet. Den gode standarden på den nedre delen av berget, skulle kunne tilsa at berget trolig har vært dekket av vegetasjon og dermed vært beskyttet mot vær og vind gjennom årenes løp.

Figur 1: Oversiktsfoto av helleristningsberget etter avdekking, lokalitet 55, Alvim nordre.

De 33 skålgropene fordeler seg utover berget, men samtlige skålgroper ligger på nokså lik høyde i terrenget. Skålgropene fordeler seg i to konsentrasjoner, samt at noen ligger enkeltvis. Ved dokumentasjon i felt ble helleristningene beskrevet som 2a, 2b, 2c, 2d og 2e. Denne identiteten blir også fremstilt på vedlagte kart nr 3. Det er viktig å understreke at nummereringen kun er et hjelpemiddel i registreringsarbeidet, da samtlige ristninger ligger innenfor det samme helleristningsfeltet.

2a: En enkel skålgrop, 4 cm. Denne skålgropen ligger nærmest E6, ingen andre ristninger ble registrert mellom denne og nåværende E6, som ligger øst for gården.

2b: 22 skålgroper samlet, samtlige er omlag 4 cm store. Gropene ligger på en fin hylle i berget, hvor kvaliteten på berget er svært god. De fleste av disse gropene er svært tydelige, med unntak av en grop som kan se ut til å være påbegynt, men ikke ferdig risset.

Figur 2: Parti av helleristningene (2b) på lokalitet 55, Alvim nordre.

2c: Åtte skålgroper samlet, fem av de er 3 cm store, tre er 4 cm store. Skålgropene ligger om lag 2 meter sør for område 2b. Gropene er ikke like sterkt markert som gropene ved område 2b da gropene er noe grunnere, men de er likevel tydelige, spesielt ved vannspyling og skrått sollys.

2d: En enkel skålgrop, 3 cm. Ligger om lag 2 meter og 40 cm sør for område 2a. Skålgropen ligger på et nokså flatt parti av bergryggen.

2e: En enkel skålgrop, 4 cm. Ligger om lag 40 cm nedenfor og vest for område 2b. Skålgropen avviker noe fra de andre gropene da den benytter seg av en naturlig bergsprekk (natur), slik at den fremstiller et kvinnelig kjønnsorgan (kultur).

Helleristningene på Alvim er nyregistrerte, og ble påvist 18. september (2a og 2b) og 1. oktober 2003 (2c, 2d og 2e). Ristningene ble påvist ved vannspyling i dagslys.

Område 3 ligger også nord for gården, men lenger ned på sletten og helt inntil dagens E6. Det ble her åpnet fire sjakter i nord – sør gående retning langs E6. Undergrunnen her bestod av ren blåleire. Det ble funnet en god del råflint i massene og i området for øvrig, i tillegg til

dette ble det funnet tegl i samtlige sjakter helt ned til undergrunnen. Det ble ikke påvist noen strukturer innenfor område 3.

Område 4 bestod av en sjakt trukket i nord – sør gående retning fra dagens låve og ned mot bergflaten med de registrerte skålgropene. Undergrunnen bestod av lys leirholdig masse, som var svært kompakt og inneholdt noe stein. I nedre del av sjakten, om lag 21 meter fra låven stikker berget opp, berget ble undersøkt med tanke på helleristninger. Ingen helleristninger ble påvist innenfor område 4, ei heller noen strukturer.

Størrelse på lokaliteten: Lokalitet 55 med helleristninger ligger innenfor område 2 på en bergkulle i hestehagen på Alvim nordre. Lokaliteten antas å være avgrenset innenfor berget, et område på 2457 kvm (se vedlagte kart nr. 2 og 3).

Lok. 56 Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad kommune, Østfold fylke.

ØK-kartblad: CR 030-5-3, og vedlagte karttegning nr.: 1, 4 og 5.

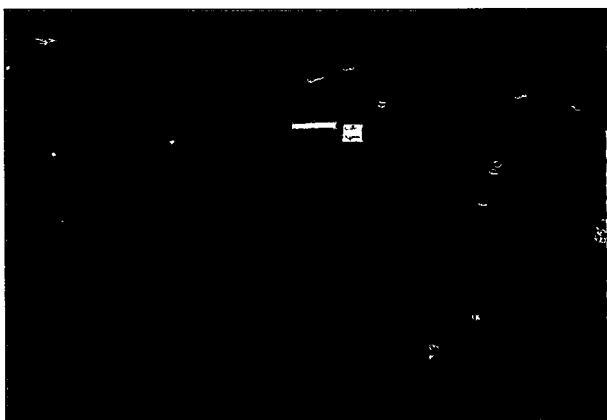
Ansvarlig: Christine Stene.

Lokalitetstype: Bosetningsspor i form av stolpehull, udefinerbare nedgravninger og ildsted.

Topografi: Det aktuelle området ligger i sin helhet i dyrket mark, omkranset av løvskog i SV-NV. Lokaliteten ligger på en høyde i landskapet som faller mot øst, ut på en slette og mot nåværende E6.

Tidligere registreringer: Lokalitet 21 ligger mellom E6 og skogholtet, på høydedraget nord på jordet. Innenfor lokaliteten som ble registrert i 2002 ble det påvist ti strukturer innenfor et område på 1600 kvm. Blant annet ble det påvist en struktur som er tolket som en veggrille (A-1501), i tillegg til mulige stolpehull, ildsteder og kokegrop (Vikshåland 2003:36). Det er trolig at lokalitet 56 kan ha en sammenheng med den allerede registrerte lokalitet 21. Det er kun en bergkulle med løvskog på om lag 6 meters bredde som skiller lokalitet 21 og 56 fra hverandre.

Sammendrag: Det ble åpnet syv sjakter, i samtlige sjakter er massen nokså leirholdig, men det finnes også partier med mye stein. Det er uvisst om disse partiene med stein er tale om grøfter, da det var svært vanskelig å spore noe skille i undergrunnen. I tillegg finnes det flere holmer med berg innenfor det aktuelle området, blant annet i sjakt 1, hvor store deler av sjakten viste seg å være berg. Berget ble børstet og kostet med tanke på helleristninger, søket var imidlertid resultatløst. Sjaktene ble lagt på høydedraget opp mot dagens løvskog, her er det nokså god le mot vær og vind.

I tre av sjaktene ble det påvist strukturer, disse sjaktene ligger lengst nord innenfor det aktuelle området. Det ble gitt ut syv strukturnummer til strukturer som er tolket som stolpehull (S101, S102), mulige stolpehull (S105, S106), udefinerbare nedgravninger (S103, S104) og et ildsted (S107).

Figur 3: Plan foto av ildsted S107, sjakt 3, lokalitet 56, Årum øvre.

Et av stolpehullene (S101) ble tegnet i plan, siden snittet og tegnet i profil (se tegning nr. 13).

Figur 4: Profil foto av stolpehull S101, sjakt 1, lokalitet 56, Årum øvre.

Ved lokalitet 56 ble det gjort to funn, i sjakt 1 ble det funnet en bit av et kar? i steingods med en rand som dekor (f. nr. 24), funnet kan ha sitt opprinnelse i middelalderen. I sjakt 2 ble det funnet et flintavslag (f. nr. 23), i tillegg ble det funnet slått flint og kvarts innenfor det aktuelle området, men utenfor sjaktene. Samtlige funn innenfor lokalitet 56 er løsfunn, det vil si at de kan ikke knyttes til registrerte strukturer.

Størrelse på lokaliteten: Lokalitet 56 er anslått å omfatte et område på 3096 kvm (se vedlagte kart nr. 5).

Lok. 23b Molteberg 647/14, Fredrikstad kommune, Østfold fylke.

Tilleggsregistrering av NØ-del av lokalitet 23, registrert 2002 (Vikshåland 2003:40).

ØK-kartblad: CR 029-5-2, og vedlagte karttegning nr.: 1, 6 og 7.

Ansvarlig: Hilde Fyllingen.

Lokalitetstype: Bosetningsspor i form av stolpehull, et ildsted, udefinerbare nedgravninger og ardspor.

Tidligere registreringer: Det er kjent en rekke steinalderfunn fra området, spesielt fra Einar Olsens eiendom nordøst for riksvei 118 (se vedlagte kart nr. 9). På den sørvestre siden av E6 ligger det graver og huleveier (ID 006900, ID 006908, ID 011320, ID 011321 og ID 011323), samt lokalitet 23. Nordvest for undersøkelsesområdet, ligger det et helleristningsfelt med blant annet skip, fotsåle, groper og spiraler (ID 006574).

Ved registreringene av lokalitet 23 i 2002, ble det antatt at lokaliteten hadde en utstrekning som strakk seg over på motsatt side av dagens E6. Denne slutningen ble tatt ut fra spredning av anlegg, topografiske forhold, samt samtale med grunneier som har gjort flere funn av oldsaker på denne siden av E6. Ved årets undersøkelse ble dette bekreftet. De tydeligste stolpehullene innenfor lokalitet 23b (S12 og S13) er av samme type som stolpehull ved lokalitet 23.

Topografi: Lokaliteten er omgitt av skogkledde områder med bergflater i nord, steingjerder og bebyggelse i N-NV. I nordøst er den avgrenset av riksvei 118, i sørvest av E6. Landskapet heller fra nord, øst og vest mot senter av området og mot E6 og fremstår som et lite dalsøkk. Det er kupert terreng med små rygger mot sørøst, det skråner kraftigere mot nord og nordvest.

Det høyeste punktet innenfor området er om lag 45 m.o.h, laveste er ca. 25 m.o.h. Bunnen i området er svært fuktig og under flatavdekkingen kom det frem at to til tre mindre elveløp eller bekker er drenert bort.

Sammendrag: Det ble i alt åpnet 18 sjakter av varierende lengde innenfor det aktuelle området. Det finnes grøfter (moderne aktivitet) innenfor samtlige sjakter. Det er spesielt mange dreneringsgrøfter i senter av området, der landskapet heller mot midten, her var det imidlertid ikke påvist strukturer. Undergrunnen består til dels av lys sand og til dels lys leire. Matjordlaget er om lag 30 til 50 cm, av god kvalitet, men inneholder mye stein.

Sjaktene 1 til 6 ble anlagt for å avgrense lokalitet 23b og da også ytterligere avgrensning av den allerede registrerte lokalitet 23. I sjaktene 2, 3 og 4 (se vedlagte kart nr. 7) ble det påvist strukturer i form av stolpehull (S1-S13, S18, S19 og S21), ildsted (S15), kulturlag (S16, S17, S22) og ardspor (S3).

Figur 5: Plan foto av stolpehull S13, sjakt 2, lokalitet 23b, Molteberg.

Innenfor lokalitet 23b ble det tatt inn et funn (f. nr. 05), det er imidlertid uvisst hva dette kan være og det er en mulighet for at denne gjenstanden er natur.

Størrelse på lokaliteten: Lokalitet 23 og 23b, antas å omfatte et område opp mot 15000 kvm.

Lok. 57 Molteberg 647/14, Fredrikstad kommune, Østfold fylke.

ØK-kartblad: CR 029-5-2, og vedlagte karttegnning nr.: 1, 6, 8 og 9.

Ansvarlig: Hilde Fyllingen.

Lokalitetstype: Steinalderboplass.

Topografi: Lokalitet 57 har den samme topografien som lokalitet 23b, men ligger høyere opp i landskapet, på om lag 40 til 45 meter over havet. Det er imidlertid viktig å skille de to lokalitetene ad, da det dreier seg om to ulike boplasser, både i tid og form. Det er i tillegg viktig at man er oppmerksom på at dette trolig er utkanten av steinalderboplassen, og ikke selve senteret.

Sammendrag: Det ble i alt åpnet 18 sjakter av varierende lengde innenfor det aktuelle området. Som tidligere nevnt avgrenser sjakt 1 til 6 lokalitet 23b, sjakt 7 til 12 og sjakt 18 er anlagt i den hensikt for å avgrense steinalderboplassen, som ble påvist i prøvestikk 2 (se

tegning nr. 11, f. nr. 06), altså det laget som identifiserer lokalitet 57. I prøvestikk 2 ligger det funnbærende laget på 68 cm dybde, over seg har det et rødbrunt torvlag og under seg et lag med silt (steril). Det funnbærende laget består av grå fin sand, spettet med mørkere flekker og noe kull, samt runde stein (vannrullet) i størrelsen 5 til 25 cm, denne typen stein er ikke påvist i lagene ovenfor. Laget er godt synlig i profilen og lett å avgrense (se profil tegning nr. 13). Strategifisk avgrenses det enten av torvlaget, eller rester av torvlag i toppen og lys silt i bunnen. Ut fra profilene ser det ikke ut til å være særlig utvasking av dette laget.

Det funnbærende laget er om lag 30 cm tykt og det ble påvist i sjaktene 8, 9, 12 og 18.

I området mellom sjakt 8 og 9 dekker torvlaget opp en steinbygd dreneringsgrøft. Ut fra den østlige profilen, samt i undergrunnen kan det se ut til at torven kan være lagt på som pakning rundt grøften og som drenering i området for blant annet pålegging av dyrkningsmasse. Ut fra samtaler med nabo Einar Olsen virker det sannsynlig at grøften kan være minst 100 år gammel.

Sjaktene innenfor lokalitet 57 ble med andre ord anlagt for å avgrense det funnbærende laget, som ble påvist i prøvestikk 2 (se vedlagte kart nr. 8). Sjaktene ble av den grunn ikke åpnet ned til steril undergrunn, da hensikten var å finne avgrensningen av overnevnte lag.

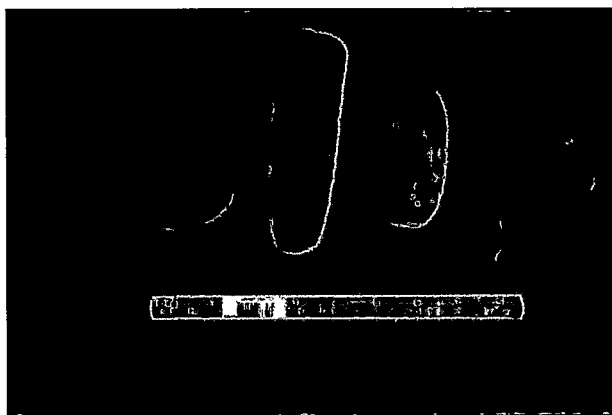

Figur 6: Oversiktsfoto av overgangen/yttergrensen av steinalderlokalitet sjakt 18, lokalitet 57, Molteberg. Her kan man tydelig se det rødbrune torvlaget, som avgrenser steinalderboplassen.

Funn: Innenfor lokalitet 57 ble det funnet to skrapere i flint (f. nr. 02 og 03), en god del flintavslag (blant annet f. nr. 12), brent leire (f. nr. 09), et ”knokkelbryne” (f. nr. 04) og et mulig nålbryne (f. nr. 11). Ingen av funnene kan knyttes direkte til strukturer, men de er funnet i det funnførende laget.

Ut fra funn gjort under åkervandring, funn gjort i undergrunnen, tilstedeværelsen av det tydelige kulturlaget, samt type og omfang gjort av funn på eiendommen til Einar Olsen, kan vi med all sannsynlighet si at vi står ovenfor yttergrensen av en større steinalderlokalitet. Senter av lokaliteten ligger trolig i området rundt huset til Olsen (se vedlagte kart nr. 9). Området for registrerte lokalitet 57 avgrenses naturlig av funntomme sjakter, samt riksvei 118.

Størrelse på lokaliteten: Lokalitet 57 antas å omfatte et område opp mot 3493 kvm.

Figur 7: Foto av gjenstander fra steinalderen funnet på eiendommen til Einar Olsen (se vedlagte kart nr. 10). Fra venstre; en malestein med antydning til bruksspor, en øks, en stein med to motstående groper, en mulig Nøstvetøks og en skraper.

Foto: Leif Håvard Vikshåland 2002.

Annet

Ved åkervandring ble det funnet en skraper (f. nr. 19), flere flintavslag (blant annet f. nr. 18, 20 til 23), samt en slipestein (f. nr. 16) ved Torgauten 1099/1 og 1107/2 (se for øvrig vedlagte funnliste). Avslagene og gjenstandene ble imidlertid funnet utenfor det planlagte reguleringsområdet og det ble derfor ikke prioritert å avgrense eventuelle boplasser innenfor dette området. Funnene blir derfor levert inn som løsfunn, men områdene hvor funnene er gjort er imidlertid tegnet inn på kart (vedlagte kart nr. 10). Dersom dette området en gang skal undersøkes grundigere er det stor sannsynlighet for at man her kan støte på boplasser.

Konklusjon

Ved de arkeologiske registreringene som fant sted 15. september til 10. oktober 2003, i kommunene Fredrikstad, Sarpsborg og Halden ble det i alt påvist fire lokaliteter med automatisk fredete kulturminner. Lokalitetene består av et helleristningsfelt (lok. 55), to lokaliteter med boplass og aktivitetsspor under dyrket mark (lok. 56 og lok. 23b) og en steinalderlokaliteter i dyrket mark (lok. 57).

Oslo 7. november 2003

Christine Stene

Litteratur:

Boaz, Joel 1990: *Naturgass til Østlandet. Østfold*. Upublisert rapport i Top.ark.

Gjerpe, Lars Erik 2000: *Registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med utvidelsen av E6 gjennom Rygge kommune*. Upublisert registrerings rapport. Finnes i Østfold fylkeskommunes arkiv.

Grimsrud, Ole 1999: *Rapport fra arkeologiske søk etter automatisk fredete kulturminner på Årum Mellom 643/2, Fredrikstad kommune*. Upublisert registrerings rapport. Finnes i Østfold fylkeskommunes arkiv.

Vikshåland, Leif Håvard 2003a: *Rapport fra kulturhistoriske registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med utvidelse av E6 gjennom Råde kommune*. Upublisert registrerings rapport. Finnes i Østfold fylkeskommunes arkiv.

Vikshåland, Leif Håvard 2003b: *Rapport fra kulturhistorisk registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med breddeutvidelsen av E6 fra Svingenskogen til grensen Sarpsborg / Råde*. Upublisert registrerings rapport. Finnes i Østfold fylkeskommunes arkiv.

Vogt, David 1998: *Dekonstruksjon – rekonstruksjon: helleristninger og landskap i Østfold*. Stensilserie. B / Institutt for arkeologi, Universitetet i Tromsø; nr 52.

Andre kilder:

E6 4-felt Svingenskogen – Råde grense. Konsekvensutredning. April 2003. Statens vegvesen.

Strukturliste

Snr.	Strukturtype	Beskrivelse	Lok./sjaktnr.	Funn	Gnr./bnr.
S1	Stolpehull	Rund form. Lys spettet masse, leirholdig. Stolpehullet har en noe diffus avgrensning. 26x28 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S2	Stolpehull	Rund form. Lys spettet masse, med noe diffus avgrensning. Stolpehullet har skoningsstein. 46x46 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S3	Stolpehull	Rund form. Lys spettet masse, leirholdig. Stolpehullet har en noe diffus avgrensning. 26x26 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S4	Stolpehull	Rund form. Stolpehull med spettet grå masse med noe stein. Noe diffus avgrensning. 32x32 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S5	Stolpehull	Rund form. Spettet grå masse, noe diffus avgrensning. Stolpehullet går inn i sjaktkanten i NØ. 26x14 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.

S6	Stolpehull	Ujevn rund. Spettet lys masse med noe stein og diffus avgrensning. 23x28 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S7	Stolpehull	Ujevn rund. Spettet lys masse, med en stor stein i SØ del. 38x38 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S8	Stolpehull, takbærende?	Rund form. Mørk grå masse, klar avgrensning. 36x36 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S9	Stolpehull	Ujevn rund. Mørk grå masse, klar omkrets. 20x26 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S10	Stolpehull	Rund form. Mørk grå masse, noe diffus omkrets. 18x20 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S11	Stolpehull	Rund form. Mørk grå masse, med noe diffus omkrets. Stein i overflaten. 16x16 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S12	Stolpehull	Ujevn oval. Mørk grå masse som virker noe forstyrret, noe diffus omkrets. 23x28 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S13	Stolpehull, takbærende?	Rund form. Mørk grå masse, med klar omkrets. 38x38 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfoldfylke.
S14	Grøft, noe uviss.	Buet form. Strukturen ligger noe høyt i terrenget til å kunne være drenering. Strukturen har varierende spettet masse. Mål ca. 50x300.	Lok. 23b/sjakt 3.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S15	Ildsted	Ujevn oval. Lag med kull og stein i overflaten. 70x120 cm.	Lok. 23b/sjakt 3.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfoldfylke.
S16	Stolpe/kulturlag	Halv bue. Brun spettet masse, forstyrret av moderne grøft. S16 henger muligens sammen med S17. 13x38 cm.	Lok. 23b/sjakt 3.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S17	Stolpe/kulturlag	Ujevn form. Som S16, men med noe stein. 35x67 cm.	Lok. 23b/sjakt 3.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S18	Stolpehull, takbærende?	Rund form. Mørk brun masse, noe stein og kull. 34x40 cm.	Lok. 23b/sjakt 3.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S19	Stolpehull, takbærende?	Rund form. Mørk brun masse med innslag av leire. 53x53 cm.	Lok. 23b/sjakt 3.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S20	Ardspor	Ardsporene dekker nedre del av sjakten, noe forstyrret av moderne grøft. Mål ca. 300x500 cm.	Lok. 23b/sjakt 3.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfoldfylke.
S21	Stolpehull	Rund form. Lys spettet masse, med noe diffus avgrensning. 30x30 cm.	Lok. 23b/sjakt 2.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S22	Mulig kulturlag	Oval form, går inn i	Lok. 23b/sjakt 4.	-	Molteberg 647/14,

		sjaktkanten i NV. Gråbrun humusholdig masse spettet med kull. Strukturen inneholder stein, noen skjørbrent. I overflaten er det kull i utkanten av strukturen. Mål ca. 40x70 cm.			Fredrikstad k., Østfold fylke.
S23	Stolpehull	Rund form. Grå spettet masse med noe kull. 34x38 cm.	Lok. 23b/sjakt 4.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S24	Udefinerbar nedgravning	Uregelmessig/buet. Grå spettet masse som minner om en del av stolpehullene. Muligens en grøft, men uviss. Mål ca. 60x400 cm.	Lok. 23b/sjakt 4.	-	Molteberg 647/14, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S101	Stolpehull	Rund form. Strukturen ligger i skogbunn, mørk brun, tilnærmet sort masse. Massen i strukturen er svært kompakt og fet, med enkelte spredte biter kull. Strukturen ble snittet og den inneholdt skoningsstein. Mot bunnen av strukturen går massen over i leire. 30x33 cm.	Lok. 56/sjakt 1.	-	Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S102	Stolpehull	Rund form, men blir noe avgrenset av sjaktkanten i S. Mørk brun, tilnærmet sort. Ingen stein i overflaten, ligner på S101. 37x22 cm.	Lok. 56/sjakt 1.	-	Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S103	Udefinerbar nedgravning	Rund form. I ytterkant av strukturen er det en sort kullholdig stripe. Strukturen er noe sandholdig og har noen mindre stein i overflaten. Mål ca. 100x100 cm.	Lok. 56/sjakt 2.	-	Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S104	Udefinerbar nedgravning	Tilnærmet rund form. Strukturen er noe humusholdig, med stein i overflaten og spredte kullbiter. Noe annerledes masse enn S103, men begge strukturene ligger i lys brun leirholdig masse. Mål ca. 160x130 cm.	Lok. 56/sjakt 2.	-	Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S105	Mulig stolpehull	Rund form. Mørk brun tilnærmet sort struktur med noe naturlig jernutfelling i overflaten. En og annen spredt bit kull, svært fet	Lok. 56/sjakt 2.	-	Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad k., Østfold fylke.

		masse. Mulig brent leire. Strukturen ligger i lys brun leirholdig masse. 39x32 cm.			
S106	Mulig stolpehull	Rund form. Mørk brun, humusholdig masse. Strukturen blir avgrenset av sjaktkanten i N. Ingen stein i overflaten. 30x30 cm.	Lok. 56/sjakt 2.	-	Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad k., Østfold fylke.
S107	Ildsted	Rund form. Nokså stort ildsted, spredt i overflaten ligger det skjærbrent stein. Strukturen ble ikke rensert frem i sin helhet, men ser ut til å inneholde en god del kull. V for strukturen er massen noe grusholdig, det er uvisst om dette er en grøft, Ø for strukturen og i store deler rundt strukturen er massen lys brun og leirholdig. 160x150 cm.	Lok. 56/sjakt 3.	-	Årum øvre 644/3, 7, Fredrikstad k., Østfold fylke.

Funnliste

Funn nr.	Lokalitet, kommune	Gnr./ bnr.	Objekt/ Beskrivelse/C.nr.	Fra struktur	Kommentar	Dato/ sign.
01	Alvim Nordre, Sarpsborg k.	2087/1	Keramikk, 2 skår. C.53256/1.	Løsfunn lok. 55	Funnet i massene som lå over helleristingene.	18.09.03 H.F
02	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	Flint skraper. C.53258/3.	Løsfunn lok. 57	Funnet i åker.	25.09.03 H.F
03	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	Flint skraper. C.53258/4.	Løsfunn lok. 57	Funnet i åker.	25.09.03 H.F
04	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	"Knokkelbryne". C.53258/1.	Løsfunn lok. 57.	Sandsteins bryne, trolig av materialet kvartsitt (hardt materiale). Perioden sen steinalder, tidlig bronsealder.	26.09.03 H.F
05	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	Ukjent, mulig natur? C.53257.	Løsfunn lok. 23b	Funnet nord i sjakt 2.	25.09.03 H.F
06	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	1 flintavslag. C.53258/5.	Løsfunn lok. 57	Prøvestikk 2, på 55 cm dybde i det funnbærende laget.	29.09.03 H.F
07	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	1 flintavslag. C.53258/9.	Løsfunn lok. 57	Sjakt 12, funnbærende lag.	01.10.03 H.F
08	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	3 flintbiter, avslag med tydelige slagbuler. C.53258/6.	Løsfunn lok. 57	Prøvestikk A, sjakt 8.	01.10.03 H.F
09	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	Brent leire. C.53258/7.	Løsfunn lok. 57	Prøvestikk A, sjakt 8.	01.10.03 H.F
10	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	Flint kjerne. C.53258/8.	Løsfunn	Innlevert av nabo Einar Olsen.	01.10.03 H.F
11	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	Nålbryne? i skifer, evt. emne til skiferpiler. C.53258/2.	Løsfunn lok. 57	Funnet i åker.	24.10.03 C.S
12	Molteberg, Fredrikstad k.	647/14	Samlepose med flintavslag, 2 brent, 15 avslag og 1 bit av kjerne. C.53258/10.	Løsfunn lok. 57	Funnet i åker.	25.09.03 H.F
13	Torgauten, Sarpsborg k.	1099/1	Slått kvarts. C.53260/9.	Løsfunn	Funnet i åker, utenfor det aktuelle planområdet.	22.09.03 C.S
14	Torgauten, Sarpsborg k.	1099/1	1 flintknoll og 1 del av flintkjerne. C.53260/7.	Løsfunn	Funnet i åker, utenfor det aktuelle planområdet, i åker like ved gravrøys ID 005643.	23.09.03 C.S
15	Torgauten, Sarpsborg k.	1099/1	1 flintavslag. C.53260/8.	Løsfunn	Som funn nr. 14.	23.09.03 C.S
16	Torgauten, Sarpsborg k.	1099/1	1 slipestein. C.53260/6.	Løsfunn	Funnet i åker, utenfor det	23.09.03 C.S

					aktuelle området.	
17	Torgauten, Sarpsborg k.	1099/1	Keramikk. C.53260/5.	Løsfunn	Funnet i sjakt 4, kan ikke knyttes til noe anlegg, betraktes derfor som løsfunn.	24.09.03 C.S
18	Torgauten, Sarpsborg k.	1107/2	1 større flintbit tydelig bearbeidet. C.53260/2.	Løsfunn.	Funnet i åker, utenfor det aktuelle planområdet, mot høydedraget.	25.09.03 C.S
19	Torgauten, Sarpsborg k.	1107/2	Mulig skraper, varmepåvirket. C.53260/1.	Løsfunn.	Som funn nr. 18.	25.09.03 C.S
20	Torgauten, Sarpsborg k.	1107/2	Større flintbit med slagbuler. C.53260/3.	Løsfunn.	Som funn nr. 18.	25.09.03 C.S
21	Torgauten, Sarpsborg k.	1107/2	3 flintavslag, 1 av dem er av fin kvalitet med mulig retusj. C.53260/4.	Løsfunn.	Som funn nr. 18.	25.09.03 C.S
22	Årum Øvre, Fredrikstad k.	644/3, 7	1 bit av flintknoll, mulig slått, samt en bit flint som er tydelig slått. C.53259/3.	Løsfunn, lok. 56.	Funnet i åker, innenfor sjakte området.	26.09.03 C.S
23	Årum Øvre, Fredrikstad k.	644/3, 7	Flint. C.53259/2.	Løsfunn, lok. 56.	Funnet i sjakt 2, ved en bergholme, kan ikke knyttes til noe anlegg.	29.09.03 C.S
24	Årum Øvre, Fredrikstad k.	644/3, 7	1 bit av steingods. C.53259/1.	Løsfunn, lok. 56.	Funnet i sjakt 1, kan ikke knyttes til noe anlegg.	29.09.03 C.S
25	Årum Øvre, Fredrikstad k.	644/3, 7	Mulig slått kvarts. C.53259/4.	Løsfunn, lok. 56.	Funnet i åker, innenfor sjakte området.	26.09.03 C.S
26	Alvim Nordre, Sarpsborg k.	2087/1	Uvisst trestykke. Halvmåneformet, 9 cm tykt, 15 cm bredt og 95 cm langt. C.53256/2.	Løsfunn, lok. 55.	Funnet i leire, på 2 m dyp, under graving på gårdsplassen.	17.09.03 H.F

Liste over tegninger

Tegning nr.	Gnr./bnr.	Lokalitet	Kommentar til tegning	Dato/sign.
1	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	Tegningene henger sammen, nr. 1 av 6. Samling av skålgroper, 2b.	19.09.03 H.F
2	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	Nr. 2 av 6. Skålgroper, 2b.	19.09.03 H.F
3	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	Nr. 3 av 6. Skålgroper, 2b..	19.09.03 H.F
4	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	Nr. 4 av 6. Skålgroper, 2b.	19.09.03 H.F
5	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	Nr. 5 av 6. Skålgroper, 2b.	190903 HF
6	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	Nr. 6 av 6. Skålgroper, 2b.	19.09.03 H.F
7	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	2c, samling av åtte skålgroper.	07.10.03 C.S
8	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	2e, enkel skålgrop, som benytter seg av naturlig bergsprekk.	07.10.03 C.S
9	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	2a, enkel skålgrop.	15.09.03 H.F
10	2087/1	Lok. 55, Alvim nordre, Sarpsborg k.	2d, enkel skålgrop.	07.10.03 C.S
11	647/14	Lok. 57, Molteberg, Fredrikstad k.	Profiltegning prøvestikk 2 og 3.	30.09.03 H.F
12	647/14	Lok. 57, Molteberg, Fredrikstad k.	Tegning av vestlig profil i sjakt 12, funnbærende lag.	02.10.03 H.F
13	644/3, 7	Lok. 56, Årum øvre, Fredrikstad k.	Plan og profil tegning av stolpehull S101.	01.10.03 C.S

Fotoliste

Film 1. Negativnummer Cf. 27862

Film 2. Negativnummer Cf. 27863

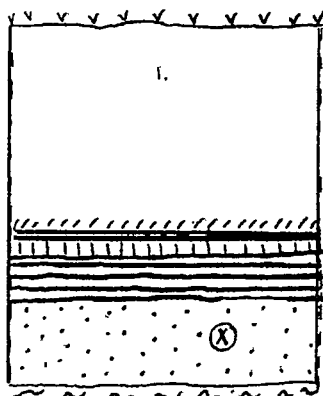
Film 3. Negativnummer Cf. 27864

Film 4. Negativnummer Cf. 27865

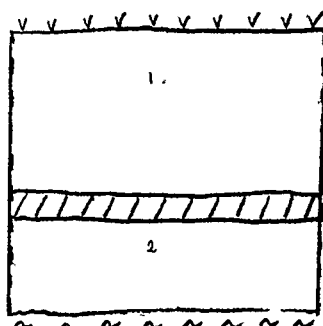
E6-ØSTFOLD PROSJEKTET, TILLEGGSREGISTERING 2003.

MOLTEBERG 647/14,
FREDRIKSTAD K, ØSTFOLD FYLKE
MÅLSTOKK 1:10
3009.03 H.F. TEGNING NR. 11

PRØVESTIKK 2, LOKALITET 57.

- I MATJORD
- /// 1 CM SANDBLÅNDET MATJORD
- ≡ KULL
- ||| TORV, ORANGE
- ≡ TORV, RØDBRUNN
- ∴ GRÅ LØS SAND, FUNKNBRENNDE LAG
- ⊗ FAK. OG
- ~ SILT

PRØVESTIKK 3, LOKALITET 57.

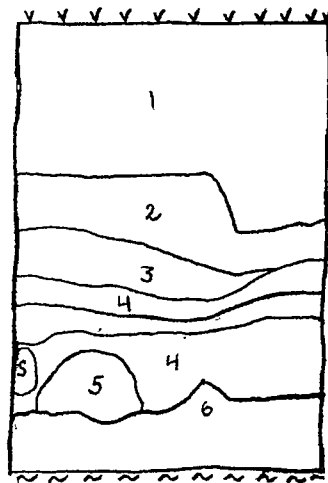
- I MATJORD
- /// MØRK GRÅ SAND, SUKKT KULLHOLDIG / HUMUS
- 2 SAND, SPETTET MØRK GRÅ, LYSERE GRÅ
LIS SAND.
- ~ SILT
- ||| + 2 FRENSTÅR KLAKT SOM ET
KULTURLAG

E6-ØSTFOLD PROSJEKTET, TILLEGGS REGISTRERING 2003.

MOLTEBERG 647/14,
FREDRIKSTAD K., ØSTFOLD FYLKE
MÅLSTOKK 1:10
02.1003 H.F. TEGNING NR. 12

UTSNITT AV VESTLIG PROFIL, SJAKT 12.

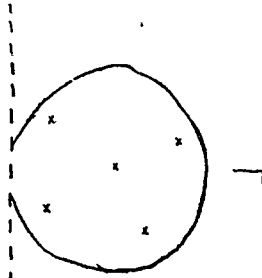
- 1 KATTJORD
- 2 TORVBYNDET SAND, SVAKT GRÅ TORV
- 3 SVART GRÅ SAND, LITT GRUSHOLDIG
- 4 GRÅ SAND
- 5 BRUN GRÅ SAND
- 6 UTVASK-LAG, SILT OG MØRK GRÅ SAND
- ≈ SILT
- 5 STEIN

FUNDAMENTET LAG 5-6.

E6-ØSTFOLD PROSJEKTET TILLEGGSREGISTRERING 2003
 ÅRUM ØNRE 644/3,7, FREDRIKSTAD K.,
 ØSTFOLD FYLKE
 MÅLESTOKK 1:10
 011003 CS TEGNING NR. 13

PLANTEGNING AV STOLPEHULL S101,
 LOKALITET 56.

N →

SNITTKANT Ø-Y

MØRK BRUN, TILNÆRMET SORT MASSE.
 STRUKTUR 101 ER SVÆRT KOMPACT
 OG FØT I PLAN. ENKELTE SPREDTE
 BITER KULL!

PROFILTEGNING AV STOLPEHULL S101,
 LOKALITET 56.

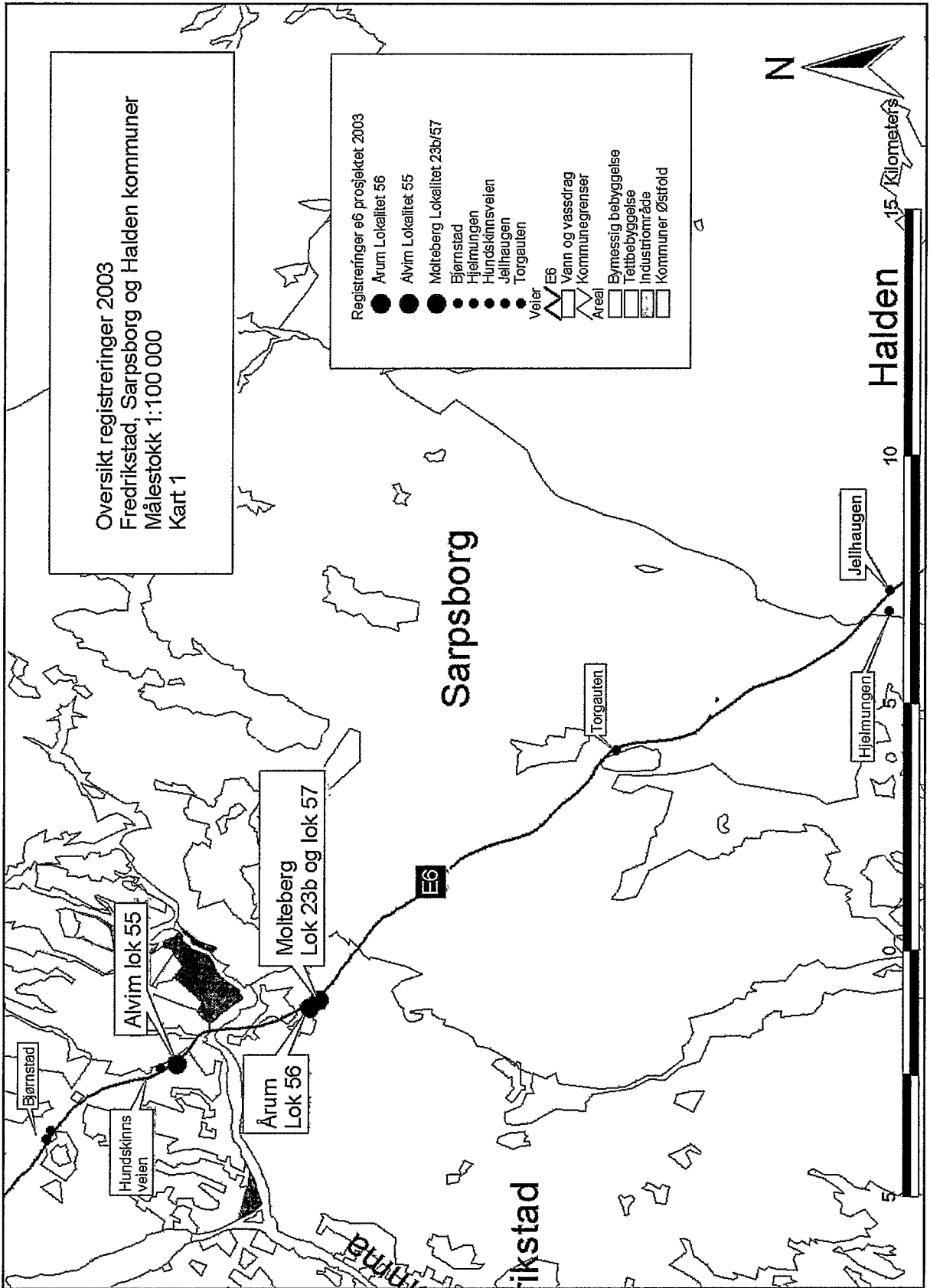

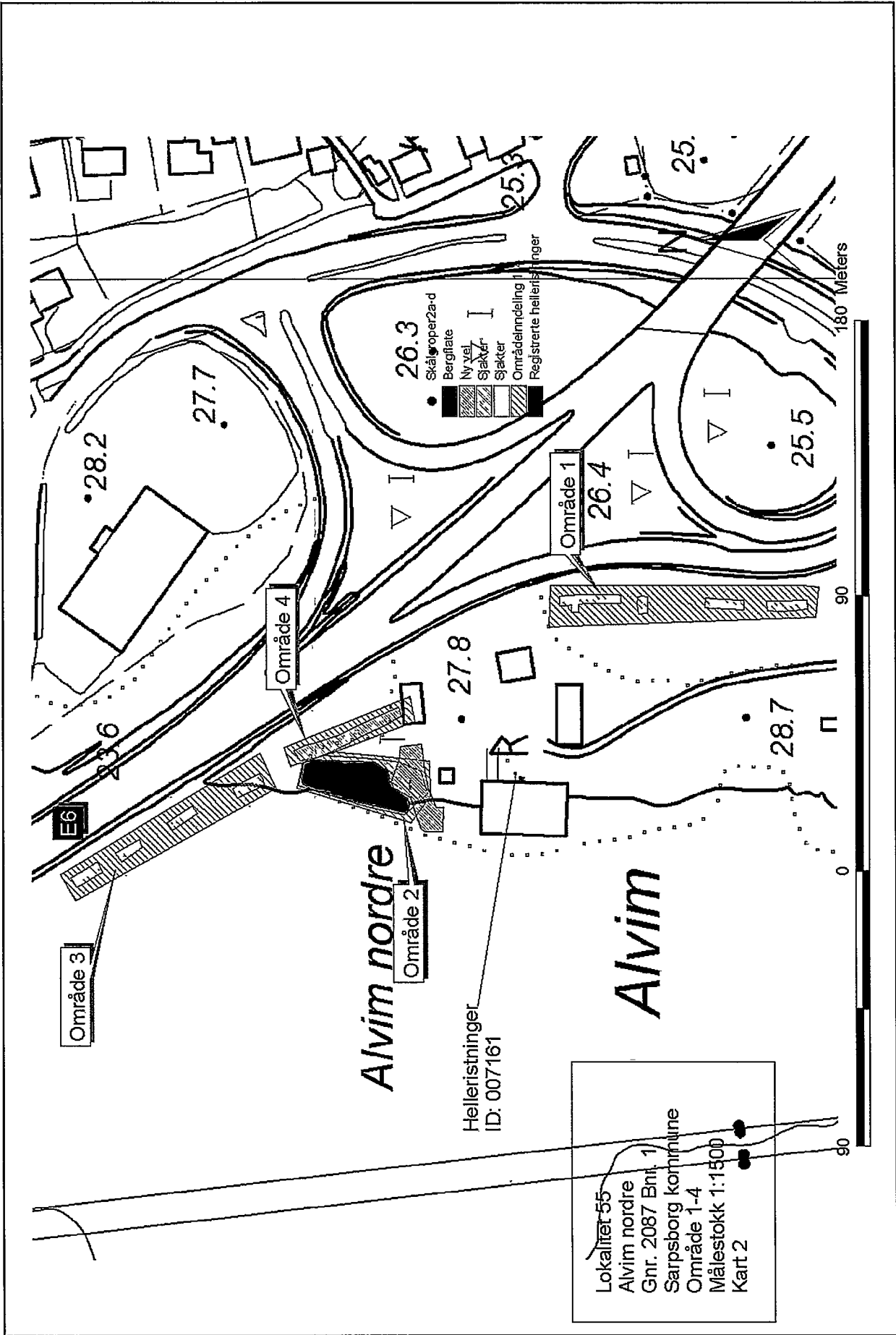
BUNN AV STOLPEHULL

SNITTKANT Ø-V

1 MØRK BRUN HÅNDSHOLDIG MASSE,
 MED SORTE SPETTER. INGEN STEIN
 I PLAN, MEN VED SNITTING AV
 PROFIL KOM STEINER SOM KAN
 HA FUNGERT SOM GRENINGSSTREIN
 FKSÅ.

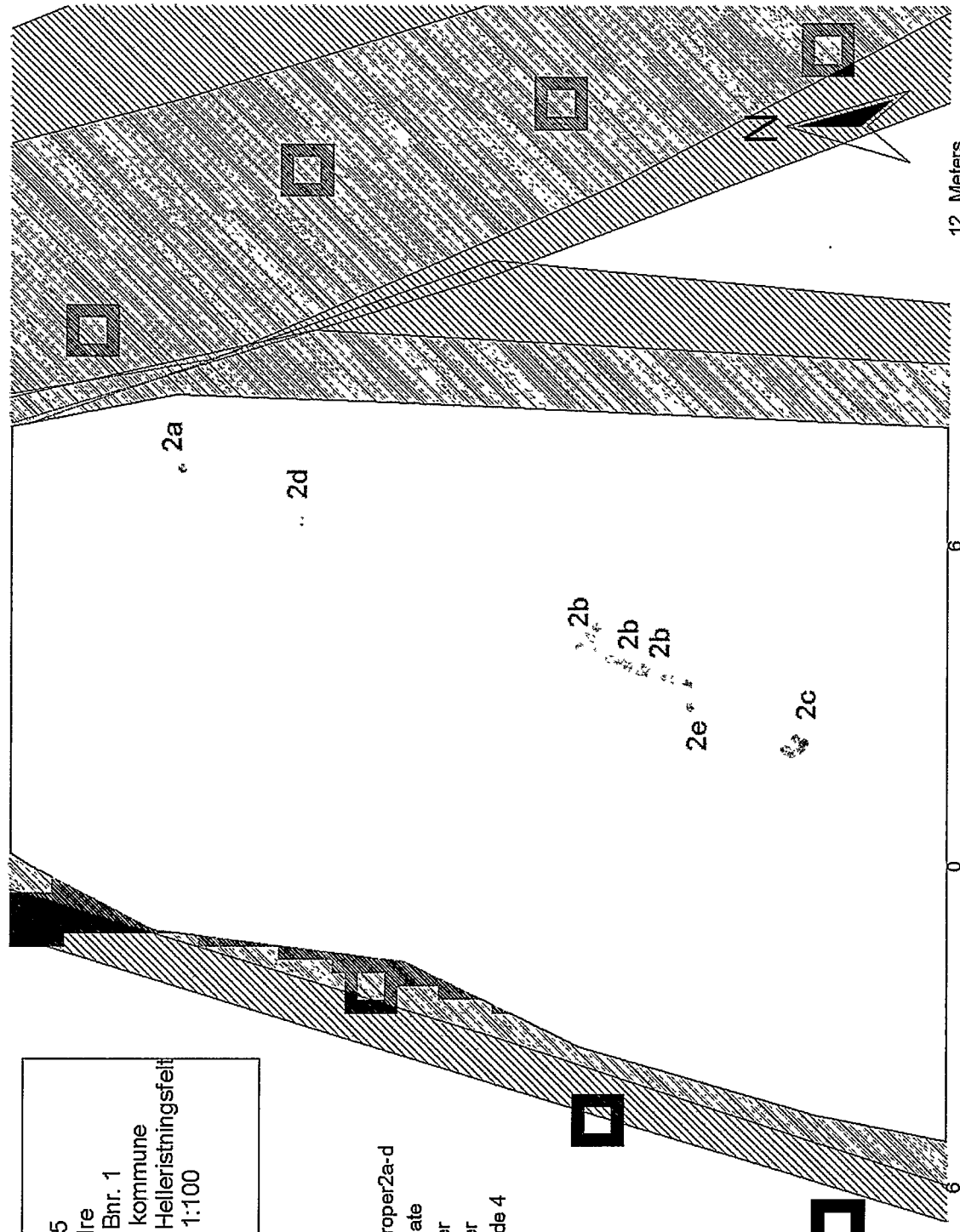
2 LYS BRUN LØTVE, UNDERKAMM.

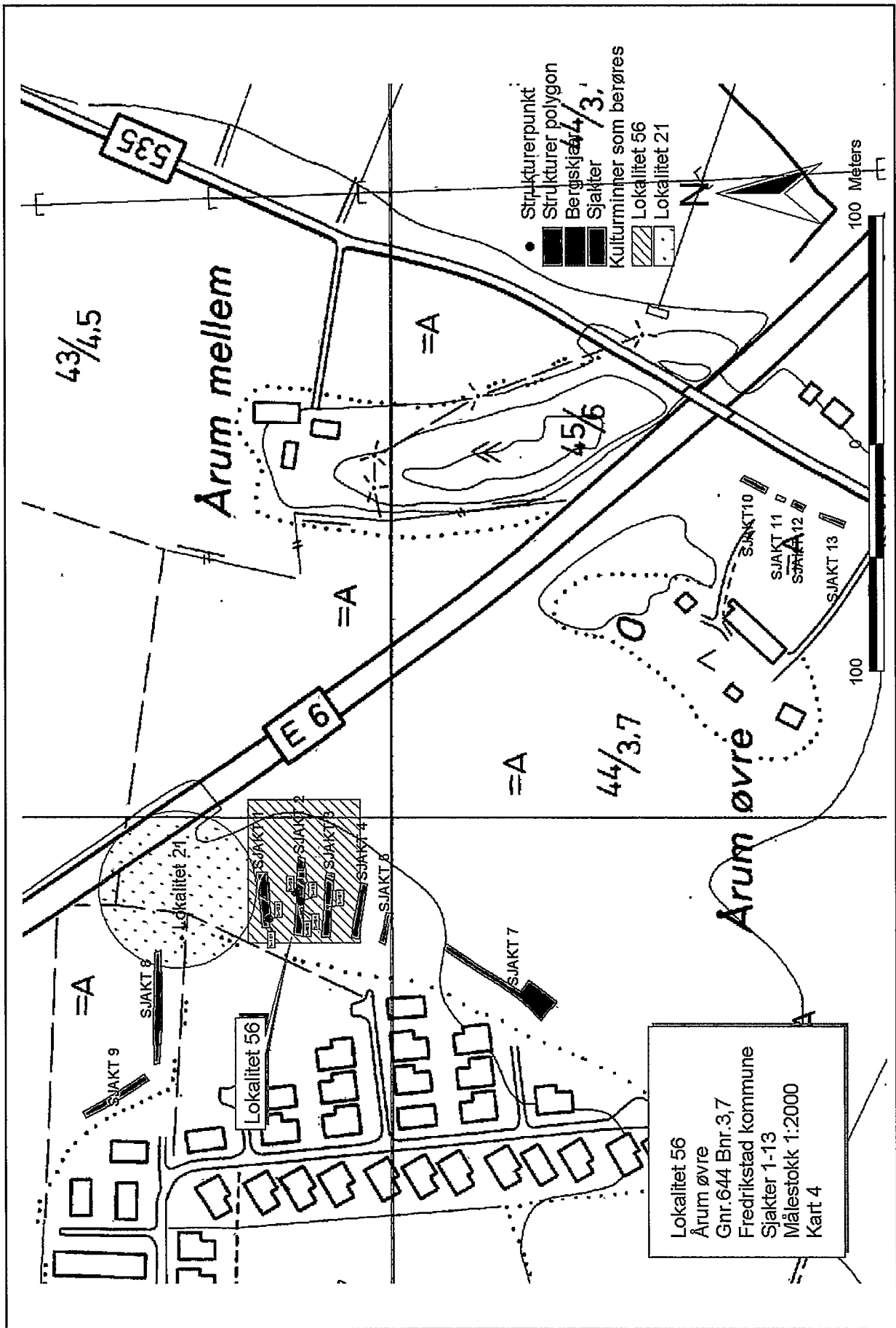

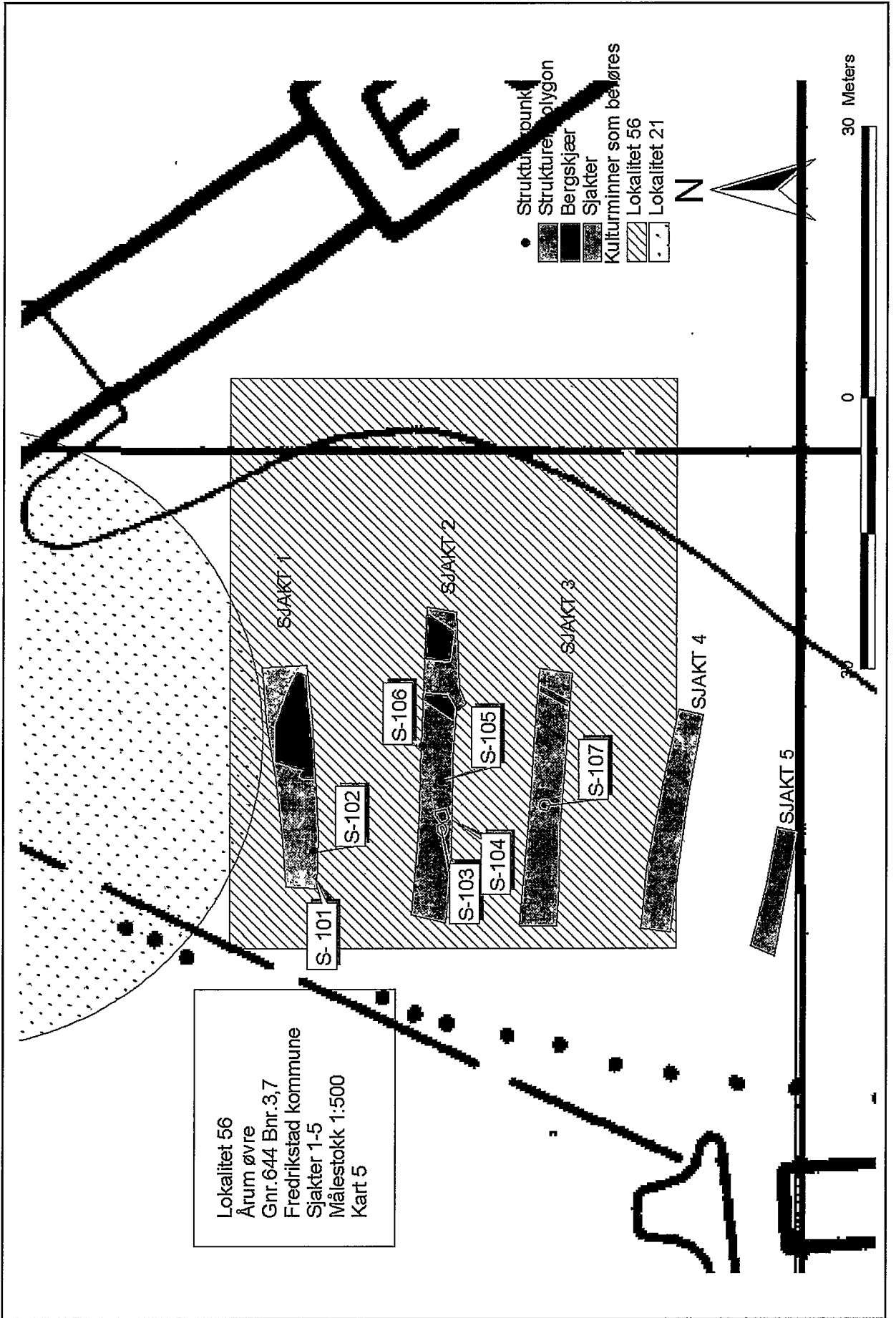
Lokalitet 55
 Alvim nordre
 Gnr. 2087 Bnr. 1
 Sarpsborg kommune
 Område 2 Helleristningsfelt
 Målestokk 1:100
 Kart 3

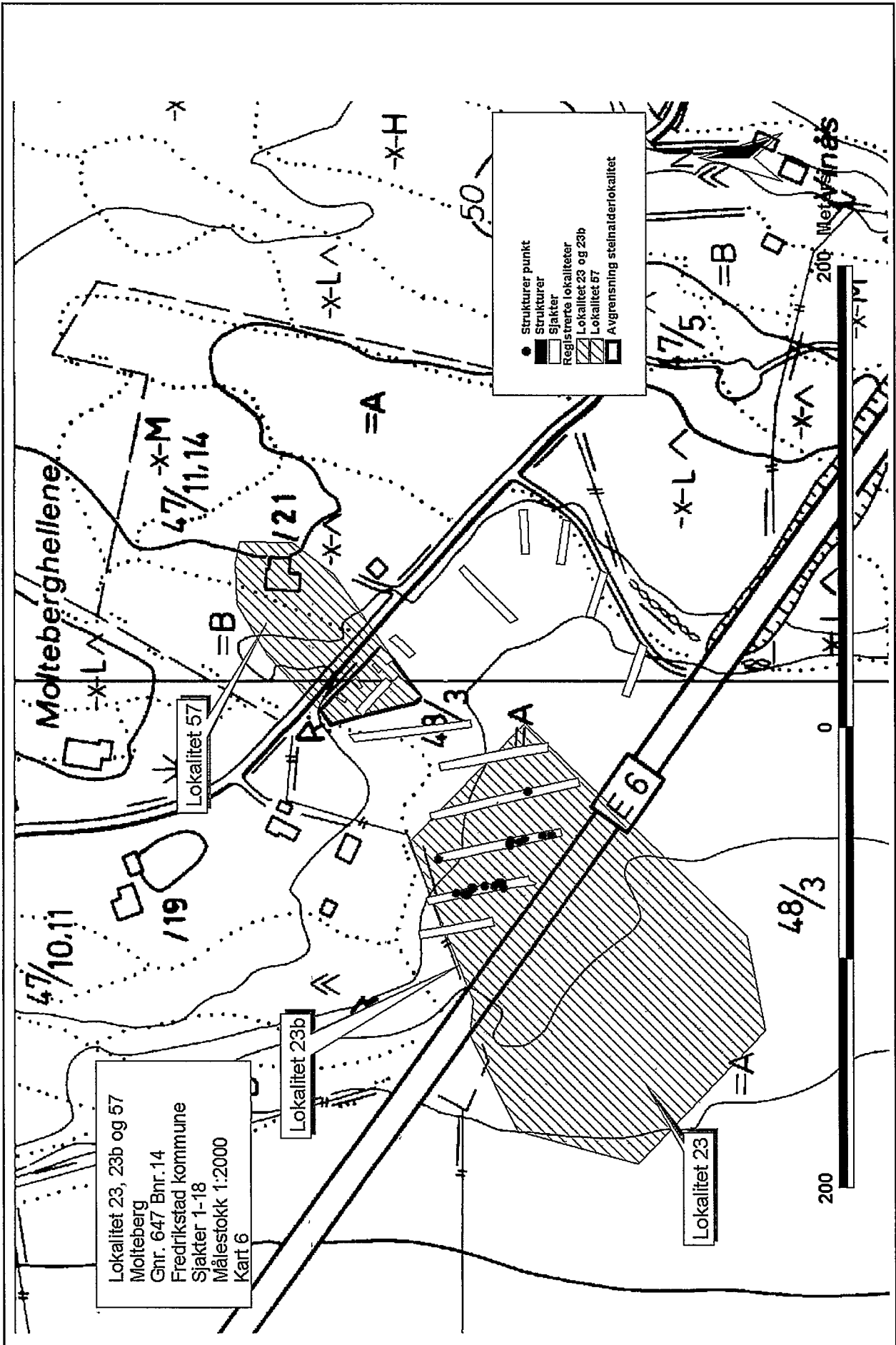
- o Skålgroper 2a-d
- Bergflate
- ▨ Sjakter
- ▤ Sjakter
- ▧ Område 4

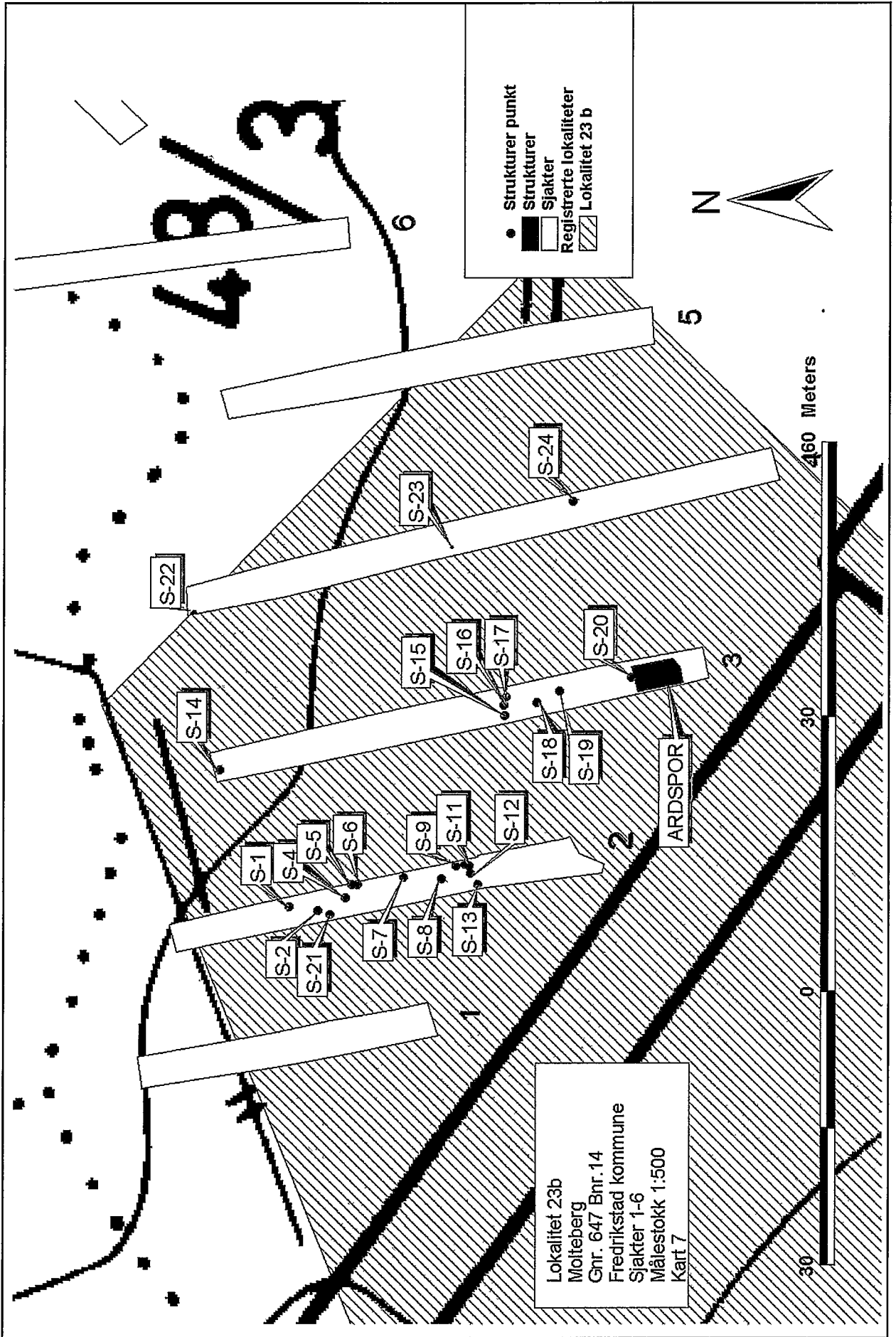

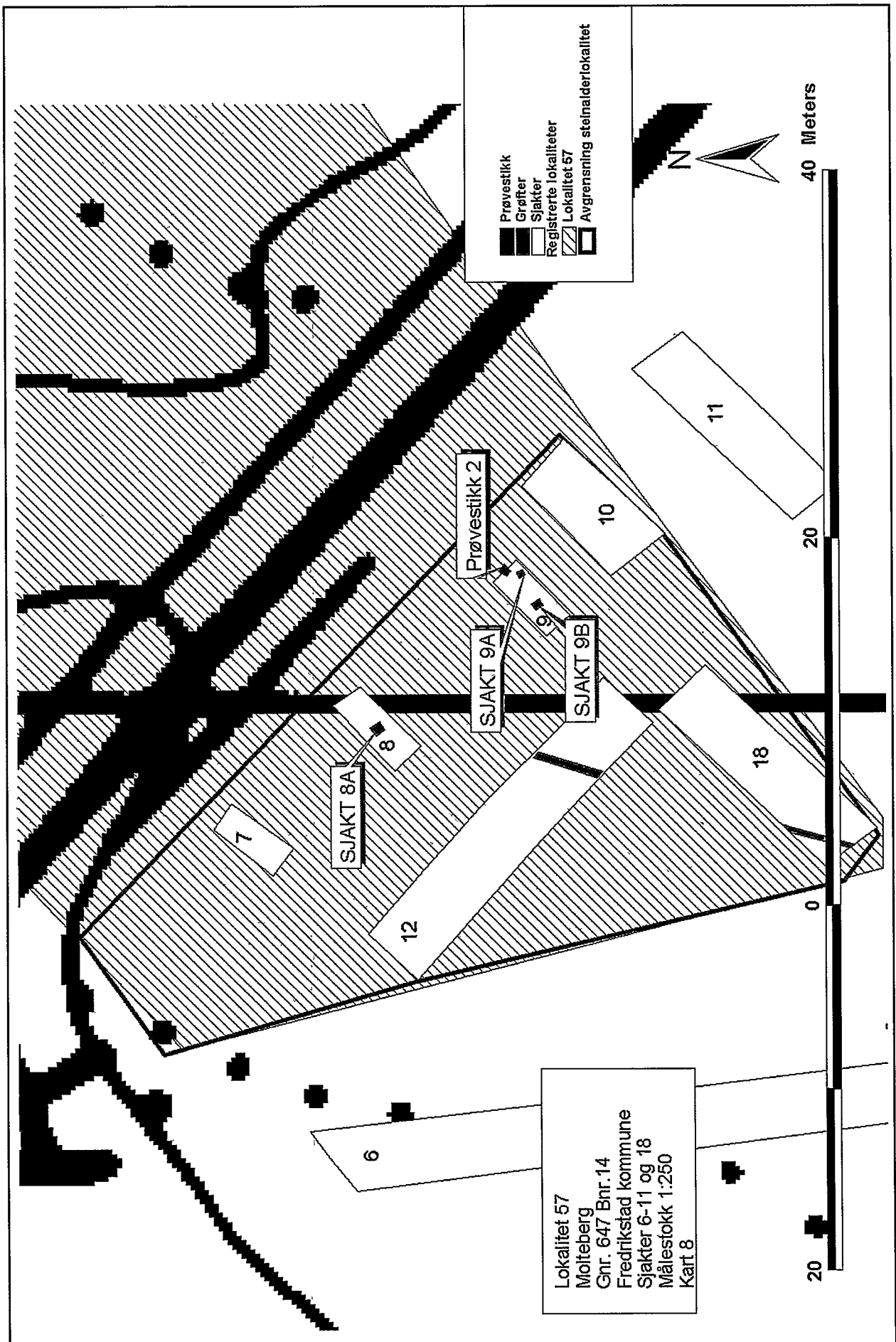

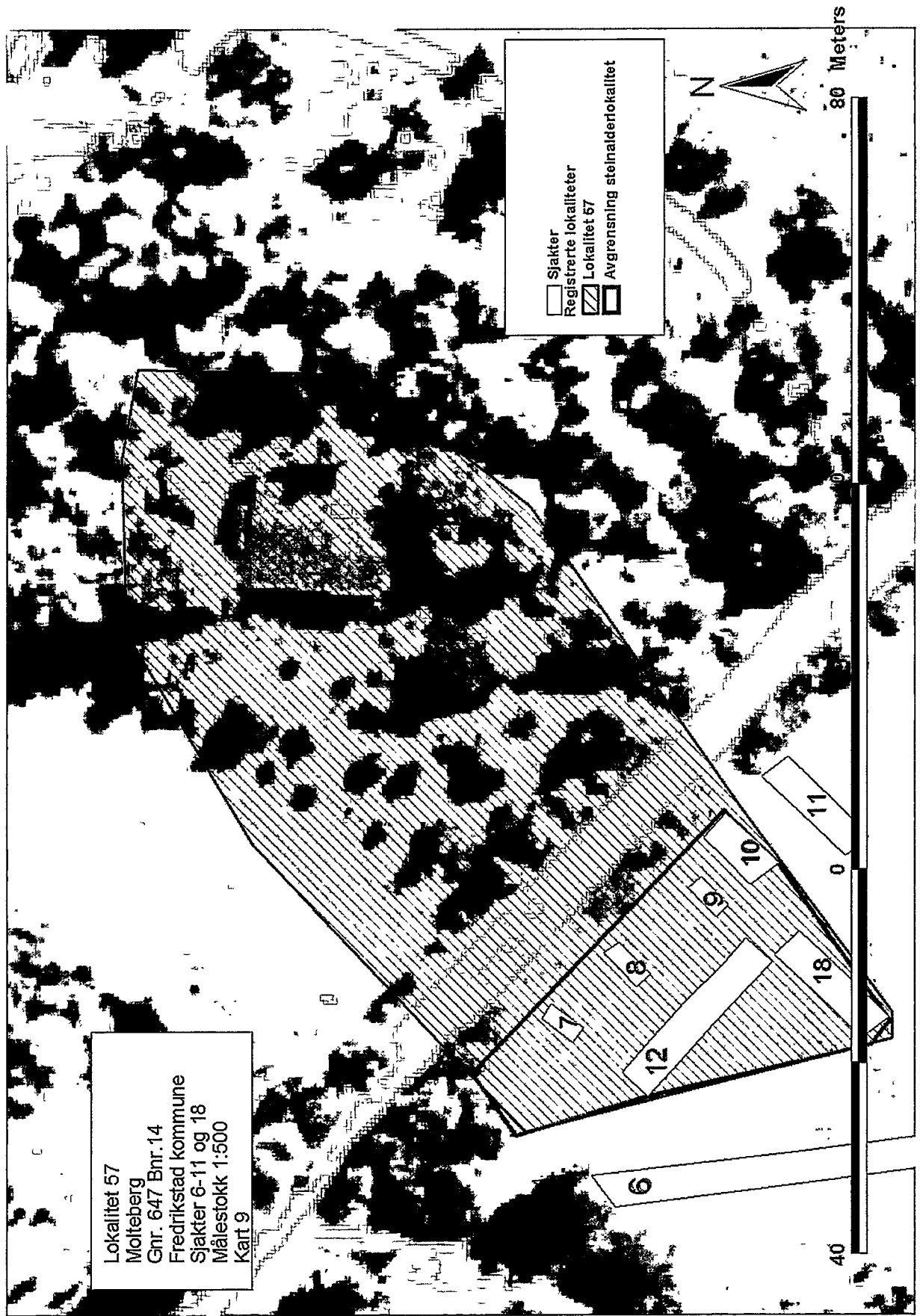
Lokalitet 56
 Arum øvre
 Gnr. 644 Bnr. 3,7
 Fredrikstad kommune
 Sjakter 1-13
 Målestokk 1:2000
 Kart 4

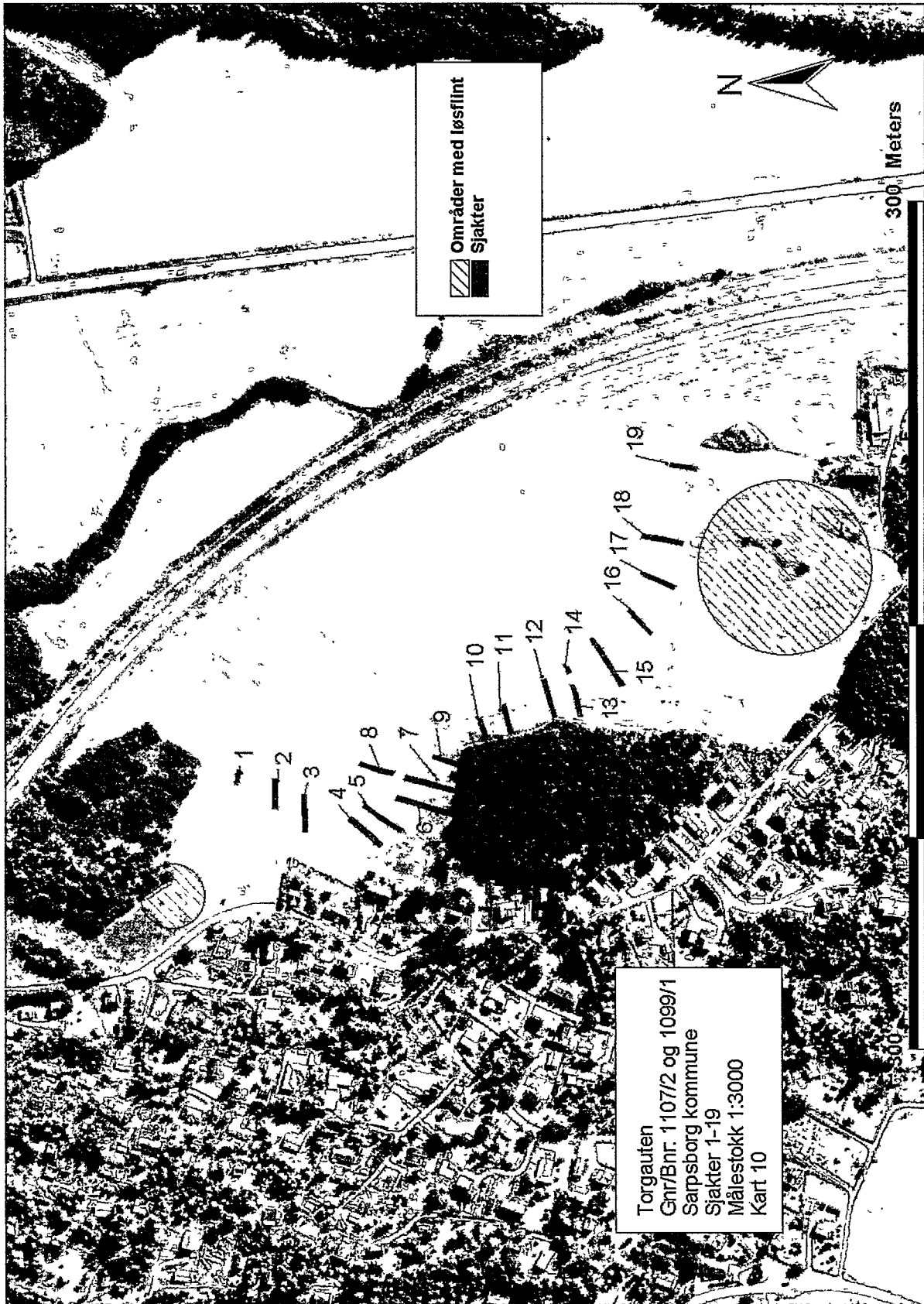

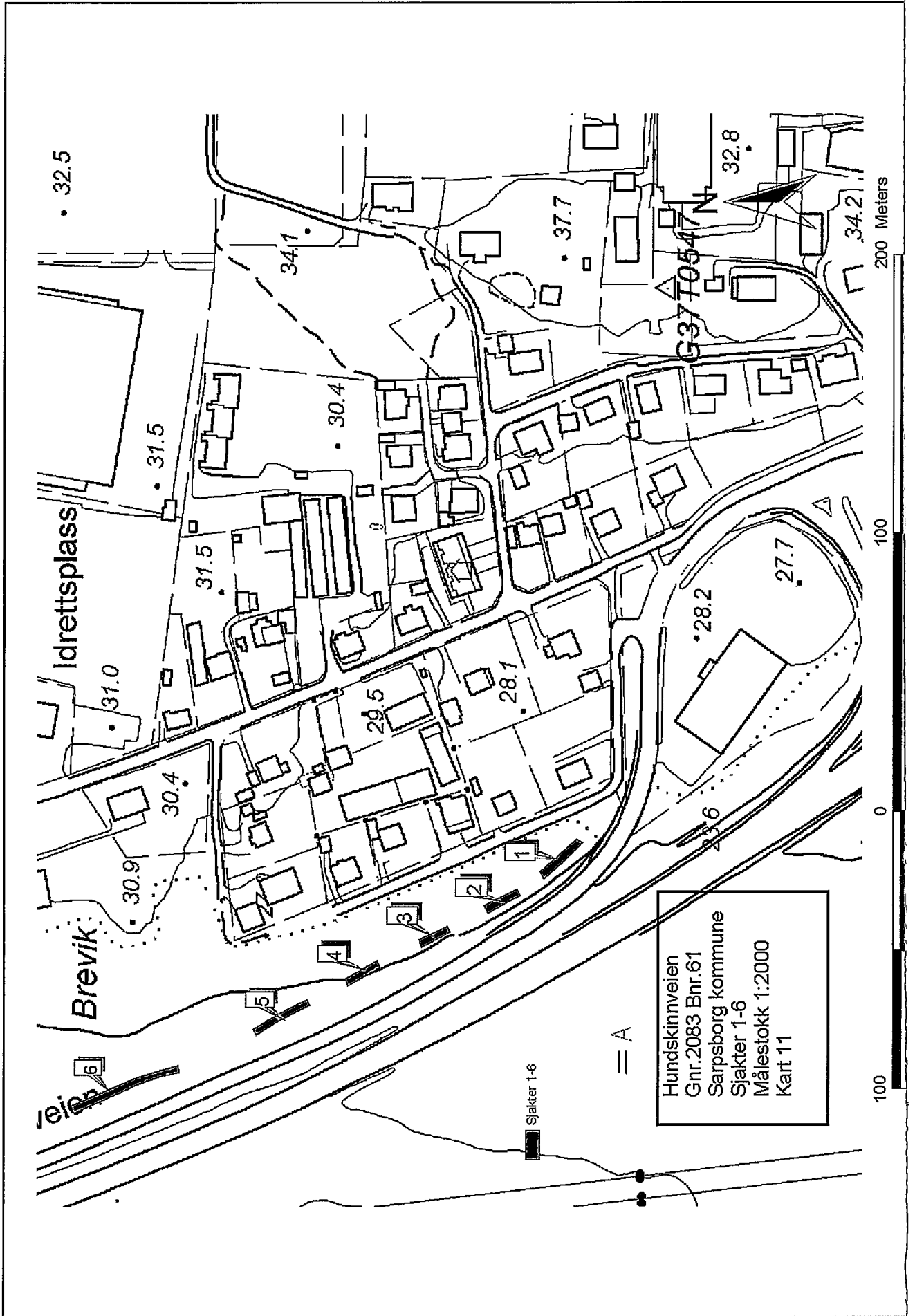

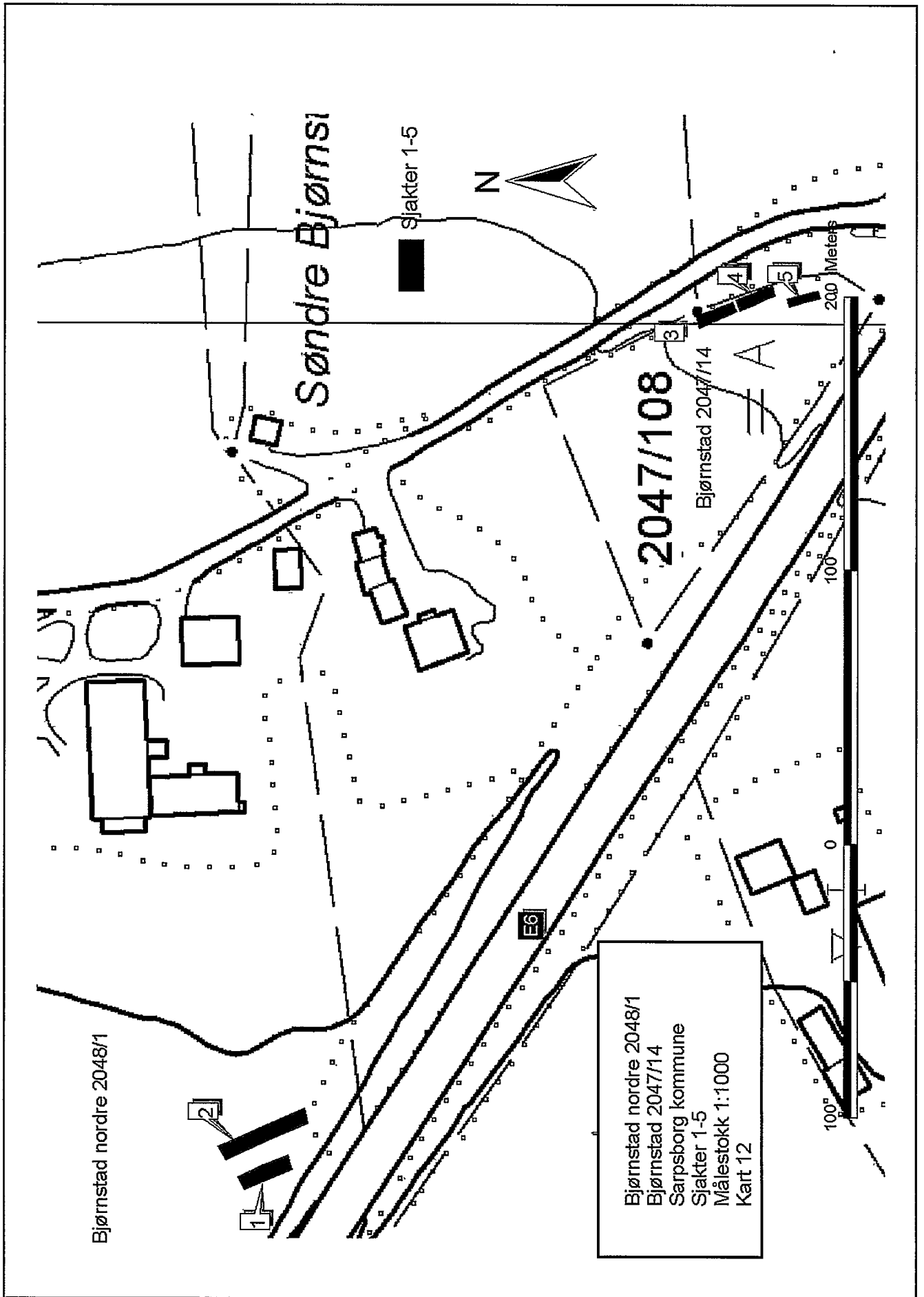

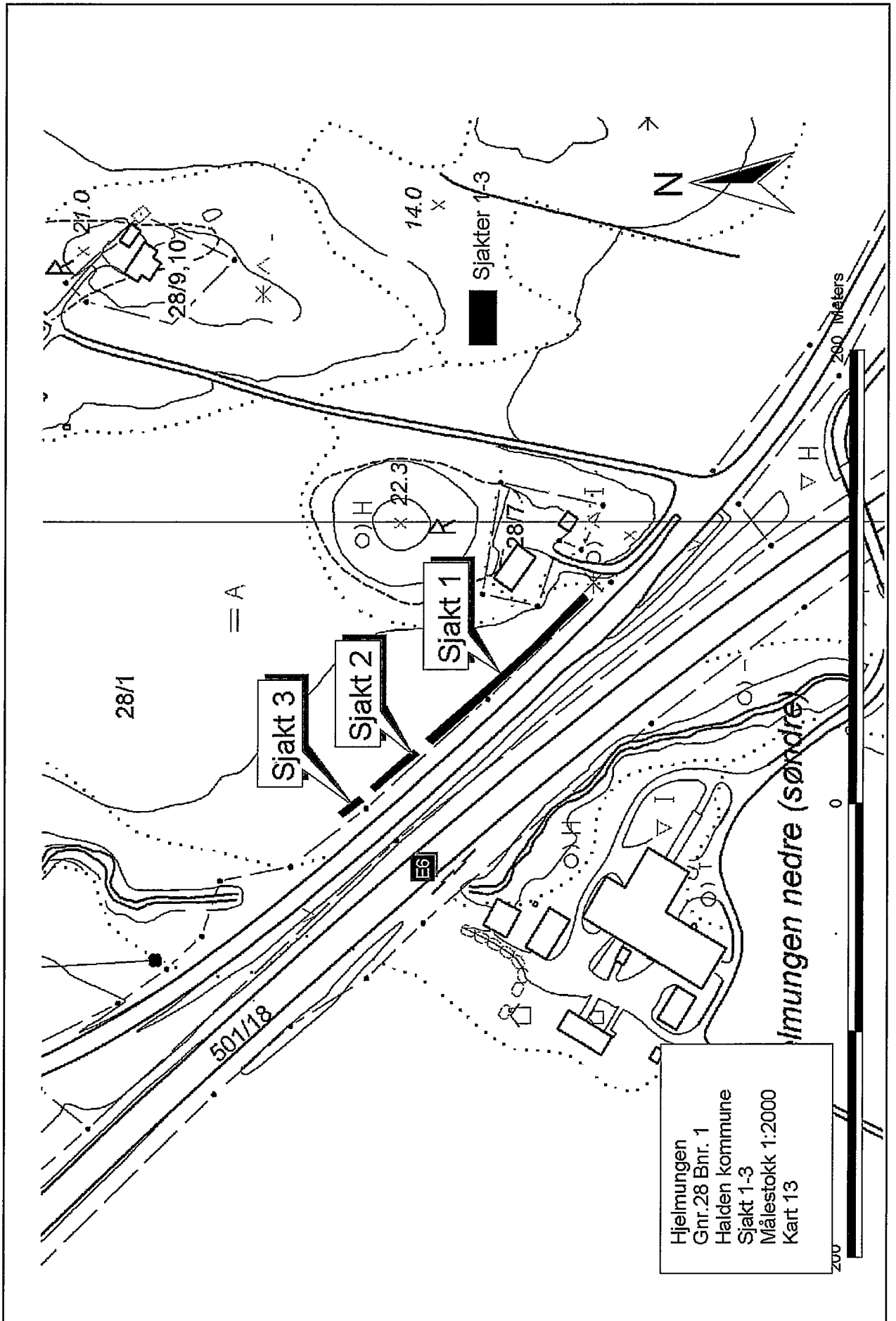

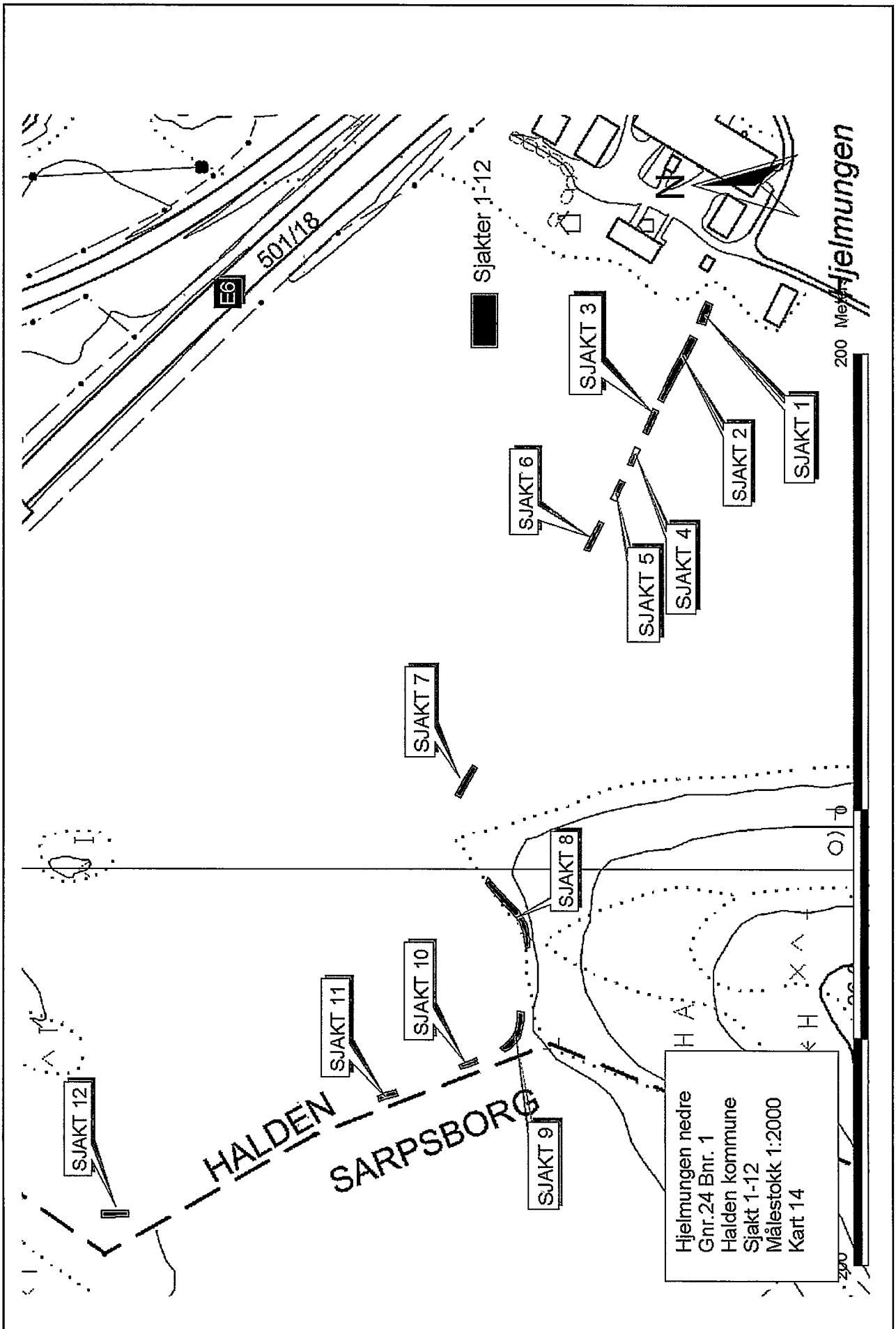

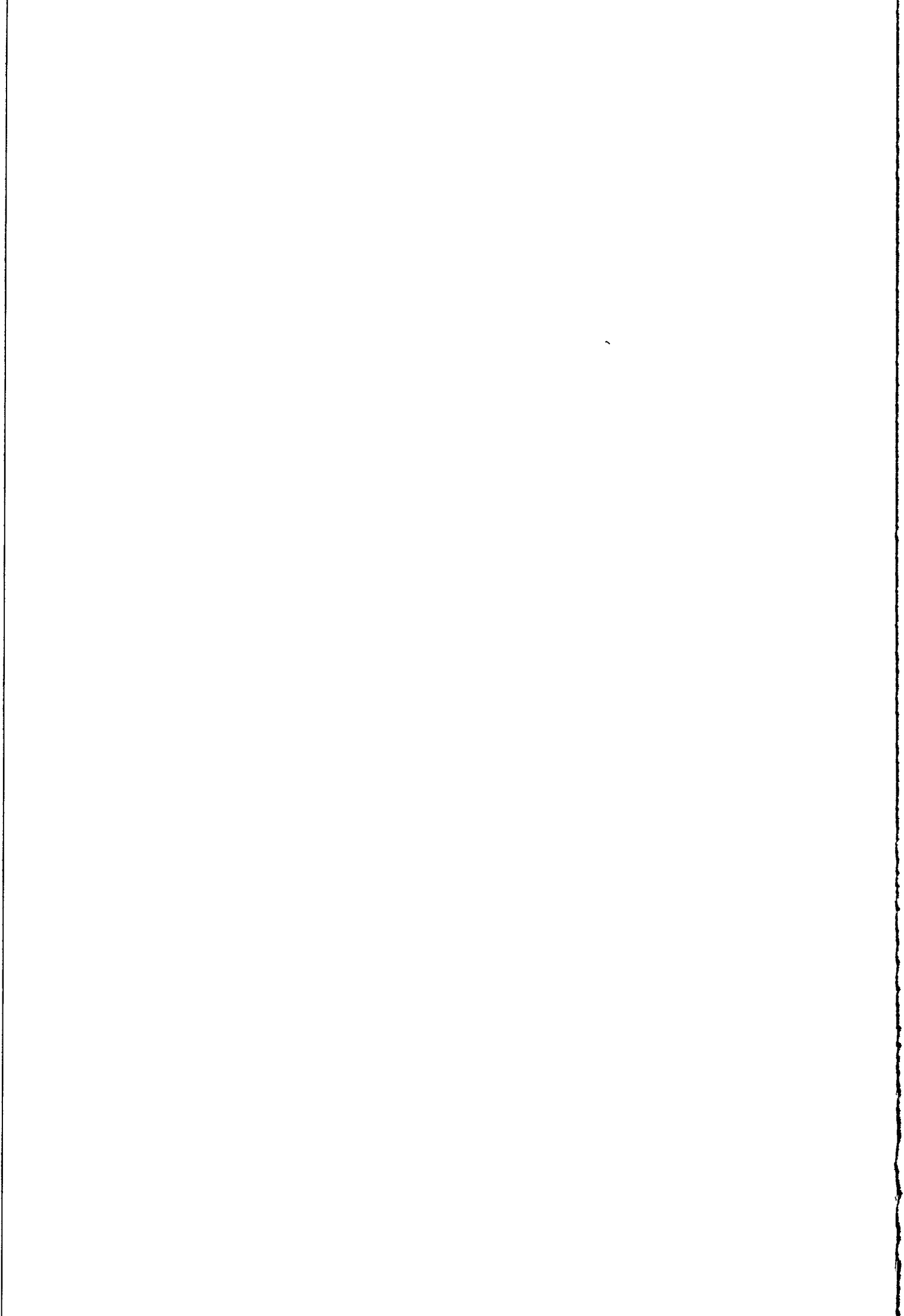
Hundskinnveien
 Gnr.2083 Bnr.61
 Sarpsborg kommune
 Sjakter 1-6
 Målestokk 1:2000
 Kart 11

Hjemmungen
Gnr. 28 Bnr. 1
Halden kommune
Sjakt 1-3
Målestokk 1:2000
Kart 13

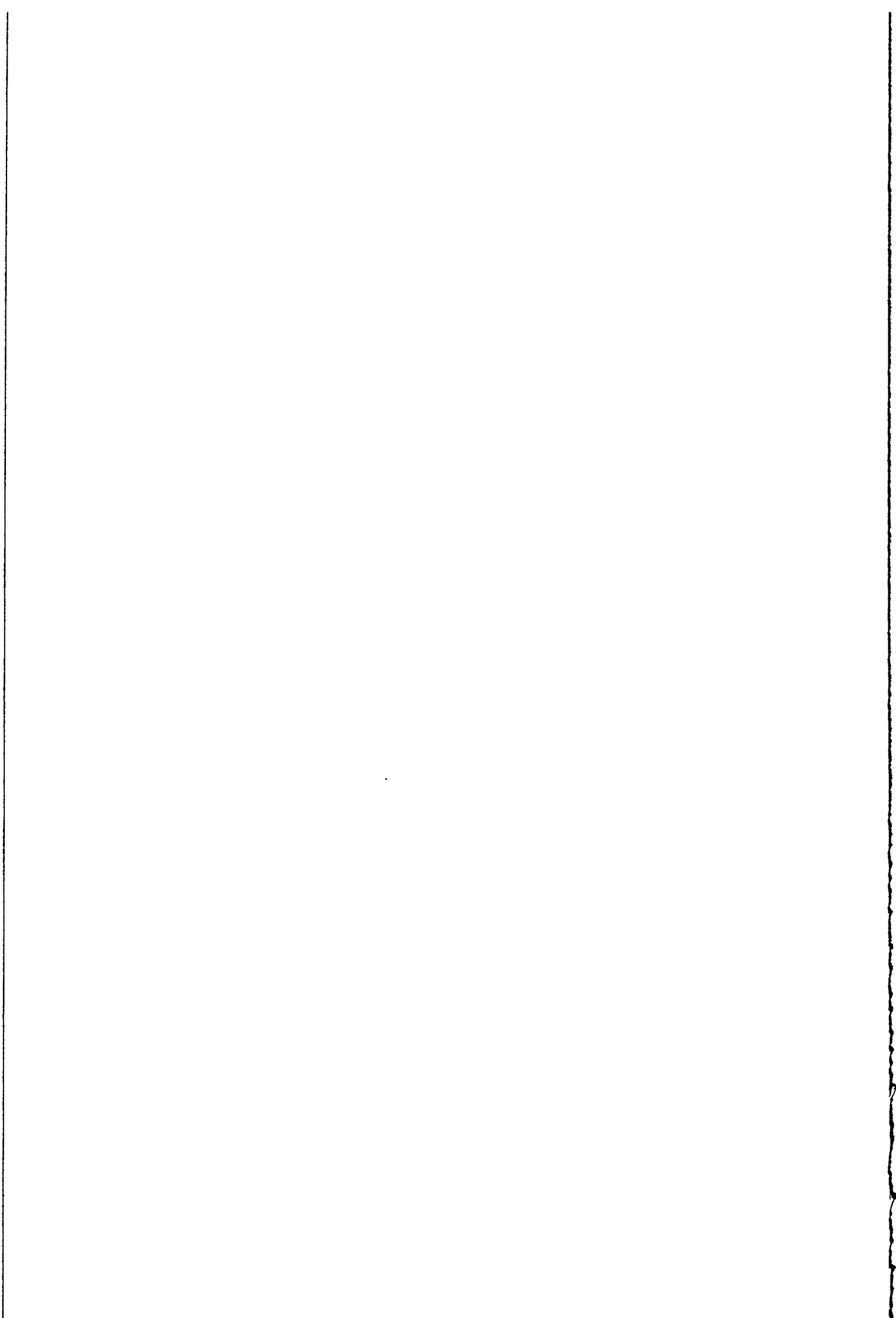

Vedlegg, fotoliste tilleggsregistreringer 2003

FOTOLISTE

CF.27862-27865

Negativ nr.	Bildernr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Profil	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Persone(r) i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
27861	19		3	S-5903	0	-1	0	0	Husområde 2	Takbarende stolpe	Med 20 cm tommestokk. NB! Legg merke til både brent og ubrent leire.	Sor	25.09.2003	LHV	897	
	18		3	S-5903	0	-1	0	0	Husområde 2	Takbarende stolpe	Med 20 cm tommestokk. NB! Legg merke til både brent og ubrent leire.	Sor	25.09.2003	LHV	898	
	28		19	S-5191	0	-1	0	0	Husområde 6	Takbarende stolpe	Med 20 cm tommestokk	Vest	11.09.2003	LHV	888	
	25		19	S-5189	0	-1	0	0	Husområde 6	Takbarende stolpe	Takbarende stolpe som kom til syne under torvlag S-5184. Med 20 cm tommestokk.	Vest	25.09.2003	LHV	891	
27862	27	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av avfall og moderne forstyrrelser. Hjelmingen 28/1.	NV	16.09.2003	Christine Stene	422	
	26	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av landskap tatt fra toppen av Jellhaugen (gravhaug).	ØSØ	16.09.2003	Christine Stene	423	
	25	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto fra toppen av Jellhaugen, med utsyn mot undersøkelsesområdet (Hjelmingen 28/1).	SSV	16.09.2003	Christine Stene	424	
	24	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av landskap fra toppen av Jellhaugen.	SSV	16.09.2003	Christine Stene	425	
	23	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Hjelmingen 28/1.	SSV	16.09.2003	Christine Stene	426	
	28	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av moderne groft, som går gjennom hele sjakten. Hjelmingen 28/1.	SØ	16.09.2003	Christine Stene	421	
	21	Papir	Jelmingen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av det aktuelle området hvor sjakten skal legges. Hjelmingen nedre 24/1.	NNV	18.09.2003	Christine Stene	428	
	34	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Hjelmingen 28/1. Ingen strukturer eller annet ble påvist innenfor det aktuelle området.	Vest	16.09.2003	Christine Stene	414	
	22	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Hjelmingen 28/1.	SSV	16.09.2003	Christine Stene	427	
	29	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Hjelmingen 28/1.	Øst	16.09.2003	Christine Stene	420	
	30	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av Jellhaugen og bedehuset. Hjelmingen 28/1.	NNØ	16.09.2003	Christine Stene	419	
	31	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av Jellhaugen, med "tilhørende" bedehus. Hjelmingen 28/1.	NNØ	16.09.2003	Christine Stene	418	

Negativ nr.	Bilddenr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Profil	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
27862	32	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Hjelmingen 28/1. Oversiktsfoto med maskin og maskinfører lengst øst i området.	Tom Ridderseth.	Øst	16.09.2003	Christine Stene	417
	33	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Hjelmingen 28/1.		Nord	16.09.2003		416
	35	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto over det aktuelle området. Hjelmingen 28/1.		NNV	16.09.2003	Christine Stene	413
	36	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av bedehuset som ligger ved Jellhaugen. Hjelmingen 28/1.		Nord	16.09.2003	Christine Stene	412
	10	Papir	Guslund		0	0	0	-1			Maskinfører avdekker berg i sjakten på Torgauten 1107/2.	Tom Ridderseth.	Nord	22.09.2003	Christine Stene	439
	20	Papir	Jelmungen		0	0	-1	0			Hjelmingen nedre 24/1.		NNV	18.09.2003	Christine Stene	429
	33	Papir	Jellhaugen		0	0	-1	0			Oversikt landskap, Hjelmingen 28/1.		Nord	16.09.2003	Christine Stene	415
	3		Guslund		0	0	-1	0			Ikke godt foto da det er mye skygge.		NNØ	23.09.2003	Christine Stene	446
	12	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Oversiktsfoto, treslikker markerer yre grense for planlagte tiltak. Torgauten (Guslund) 1099/1 og 1107/2.		Sor	22.09.2003	Christine Stene	437
	19	Papir	Jelmungen		0	0	-1	0			Hjelmingen nedre 24/1.		Nord	18.09.2003	Christine Stene	430
	2	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av 1099/1. På høydedraget, utenfor planlagte tiltaksområde ble det funnet nok så mye flin. Man kan gå ut		Sor	23.09.2003	Christine Stene	447
	4	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Oversiktsfoto Torgauten 1099/1. Ikke godt foto da det er mye skygge.		Nord	23.09.2003	Christine Stene	445
	5	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Oversiktsfoto Torgauten 1099/1. Ikke godt foto da det er mye skygge.		Sor	23.09.2003	Christine Stene	444
	6	Papir	Guslund		0	0	0	-1			Berg midt i sjakten ble kostet med tanke på hellerisninger. Torgauten 1107/2.		Nord	23.09.2003	Christine Stene	442
	7	Papir	Guslund		0	0	0	-1			Avdekket sjakt med berg i SV del av området. Torgauten 1107/2.		NØ	23.09.2003	Christine Stene	443
	8	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Oversiktsfoto fra høydyrgegen i nord. Utsikt mot det aktuelle området og sjaktene som er åpnet. Sjaktene ligger innenfor		Sor	23.09.2003	Christine Stene	441

Negativ nr.	Bildernr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Profi	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
27862	9	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Oversiktsfoto fra høyderenggen i nord. Utsikt mot det aktuelle området og sjaktene som er åpnet. Sjaktene ligger innenfor	Sør	23.09.2003	Christine Stene	440	
	16	Papir	Jelmungen		0	0	-1	0			Hjelmingen nedre 24/1. Utsikt mot gnr. 1124/4.	NNV	19.09.2003	Christine Stene	433	
	17	Papir	Jelmungen		0	0	0	-1			Sjakt lagt langs skogholtet. Hjelmingen nedre 24/1.	SV	19.08.2003	Christine stene	432	
	18	Papir	Jelmungen		0	0	-1	0			Hjelmingen nedre 24/1.	SSV	18.09.2003	Christine Stene	431	
	15	Papir	Jelmungen		0	0	-1	0			Hjelmingen nedre 24/1. Utsikt mot gnr. 1124/4.	NNV	19.09.2003	Christine Stene	434	
	14	Papir	Jelmungen		0	0	-1	0			Oversiktsfoto av område som var aktuelt for søk etter helleristninger. Undersøkelser i dette området ble innledt	NNV	19.09.2003	Christine Stene	435	
	13	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Oversiktsbilde av Torgauten (Guslund) 1099/1 og 1107/2. Området ble undersøkt da det skal benyttes til	Sør	22.09.2003	Christine Stene	436	
	1	Papir	Guslund		0	0	0	-1			Imaskinfører legger igjen sjakter ved 1107/2. Kke godt foto da det er mye skygge.	Nord	23.09.2003	Christine Stene	448	
	11	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Torgauten (Guslund) 1099/1 og 1107/2.	Nord	22.09.2003	Christine Stene	438	
27863	32	Papir	Årum		0	0	-1	0			Oversiktsfoto Årum øvre 644/3, 7. Deler av undersøkelsesområdet.	Sør			453	
	26	Papir	Årum	S-107	-1	0	0	0		Ildsted	Ildsted S107 påvist i sjakt 3, lok. 56. Foto tatt fra gravemaskin. Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7	Vest	30.09.2003	Christine stene	458	
	21	Papir	Årum	S-101	0	-1	0	0		Stolpehull	Profilfoto av stolpehull S-101, lok. 56, Årum øvre 644/3, 7.	Vest	30.09.2003	Christine Stene	463	
	22	Papir	Årum	S-101	0	-1	0	0		Stolpehull	Ved snitting av S101 ble det klart at dette var et stolpehull. Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7	Vest	30.09.2003	Christine Stene	462	
	23	Papir	Årum	S-101	-1	0	0	0		Stolpehull	Mulig stolpehull S101 i sjakt 1, lok. 56. Da dette stolpehullet var noe usikkert ble det valgt å snitte. Lok. 56, Årum øvre	Vest	30.09.2003	Christine stene	461	
	24	Papir	Årum		-1	0	0	0		Avskrevet	Nedgravningen ble senere snittet, tolket som natur, steinoppbrekk. Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7	Nord	30.09.2003	Christine stene	460	
	25	Papir	Årum	S-107	-1	0	0	0		Ildsted	Planfoto av ildsted S-107, sjakt 3, lok. 56. Foto ble tatt fra gravemaskin. Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7	Vest	30.09.2003	Christine Stene	459	

Negativ nr.	Bildnr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Profi	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
27863	20	Papir	Årum	S-103	-1	0	0	0		Udefinert anlegg	Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7. S103, uvisst hva denne strukturen kan være. Nedgravningen ligger i nok så rotete		Nord	01.10.2 003	Christine Stene	464
	27	Papir	Årum		0	0	-1	0			Berg i sjakt 1, lok. 56, Årum øvre 644/3, 7		Vest	29.09.2 003	Christine Stene	457
	28	Papir	Årum		0	0	-1	0			Berg påvist i sjakt 1, lok. 56, Årum øvre 644/3, 7. Berget ble kostet med tanke på hellerisningene.		NV	29.09.2 003	Christine Stene	456
	35	Papir	Guslund		0	0	-1	0			Området går også under navnet Torgauten. 1107/2 og 1099/1.		Nord	25.09.2 003	Christine Stene	450
	31	Papir	Årum		0	0	-1	0			Område for avdekkning, opp mot løvskogen ble det påvist strukturer i form av stolpehull og ildsted. Lok. 56, Årum		Nord	25.09.2 003	Christine Stene	454
	36	Papir	Guslund		0	0	-1	0					Nord	25.09.2 003	Christine Stene	449
	33	Papir	Årum		0	0	-1	0			Oversiktsfoto Årum øvre 644/3, 7. Deler av undersøkelsesområdet.		SØ	25.09.2 003	Christine Stene	452
	34	Papir	Årum		0	0	-1	0			Oversiktsfoto Årum øvre 644/3, 7. Deler av undersøkelsesområdet		Øst	25.09.2 003	Christine Stene	451
	17	Papir	Årum	S-107	-1	0	0	0		Ildsted	Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7. Foto tatt etter regnvar. Nok så feilholdig undergrunn.		Nord	02.10.2 003	Christine Stene	467
	30	Papir	Årum		0	0	-1	0			Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7 for maskinell sjaktning.		Nord	25.09.2 003	Christine Stene	455
	5	Papir	Alvim		0	0	-1	0		Hellerisningsfelt	Oversiktsfoto av området ovenfor hellerisningsberget (lok. 55) før avdekkning. Alvim nordre 2087/1.		Nord	08.10.2 003	Christine Stene	479
	19	Papir	Årum	S-104	-1	0	0	0		Udefinert anlegg	Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7. udefinert nedgravning, med innslag av kull.		Nord	01.10.2 003	Christine Stene	465
	18	Papir	Årum	S-105	-1	0	0	0		Stolpehull	Lok. 56, Årum øvre 644/3, 7. S-105 mulig stolpehull, strukturen er svært fet i overflaten, inneholder en og annen		Nord	01.10.2 003	Christine Stene	466
	1	Papir	Alvim		0	0	0	0		Hellerisningsfelt	22 hellerisninger samlet (2b), oppkrattet. Alvim nordre 2087/1.		Øst	10.10.2 003	Christine Stene	483
	2	Papir	Alvim		0	0	0	0		Hellerisningsfelt	Foto av hellerisning 2e, risning som benytter seg av en naturlig sprekk i berget. Oppkrattet. Alvim nordre 2087/1.		Øst	10.10.2 003	Christine Stene	482
	4	Papir	Alvim		0	0	-1	0		Hellerisningsfelt	Oversiktsfoto av området ovenfor hellerisningsberget (lok. 55) før avdekkning. Alvim nordre 2087/1.		Sør	08.10.2 003	Christine Stene	480

Negativ nr.	Bildetr.	Filtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Profi	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
27863	6	Papir	Alvím		0	0	0	0	Helleristinn gsfelt		Enkel skálgröpp (2b) ved lok. 55, Alvím norðre 2087/1.		Ser	08.10.2 003	Christine stene	478
	7	Papir	Alvím		0	0	0	0	Helleristinn gsfelt		Oversiktsfoto av 8 skálgröpp (2c) samlet. Foto uten tomrestokk. Alvím norðre 2087/1.		SØ	08.10.2 003	Christine Stene	477
	8	Papir	Alvím		0	0	-1	0	Helleristinn gsfelt		Oversiktsfoto av 8 skálgröpp (2c) samlet. Foto med tomrestokk. Alvím norðre 2087/1.		SØ	08.10.2 003	Christine Stene	476
	15	Papir	Árum		0	0	-1	0		Avskrevet	Oversiktsfoto av området ved Skjölneivi for flatavdekkning. Ingen strukturer ble påvist. Alvím norðre 2087/1.		Ser	02.10.2 003	Christine Stene	469
	3	Papir	Alvím		0	0	-1	0	Helleristinn gsfelt		Sjåkt lagt i overkant av helleristningsberget, etter avdekkning. Alvím norðre 2087/1.		Ser	09.10.2 003	Christine Stene	481
	16	Papir	Árum		0	0	-1	0		Avskrevet	Oversiktsfoto av området for flatavdekkning ved Skjölneivi. Ingen strukturer ble påvist i dette området. Alvím norðre		Nord	02.10.2 003	Christine Stene	468
	9	Papir	Alvím		0	0	0	0	Helleristinn gsfelt	Avskrevet	Grøppen ble avskrevet som skálgröpp, dette er et mulig eiendomsmerke. Alvím norðre 2087/1.		Øst	08.10.2 003	Christine Stene	475
	14	Papir	Alvím		0	0	-1	0	Helleristinn gsfelt		Lokalitet 55. Felt med skálgröpp registrert ved Alvím norðre 2087/1. Samling av 22 skálgröpp (2b).		Nord	01.10.2 003	Christine stene	470
	13	Papir	Alvím		0	0	-1	0	Helleristinn gsfelt	Avskrevet	Lokalitet 55, Alvím norðre 2087/1. Usikker skálgröpp, ligger i nærheten av et eiendomsmerke, det er mulig at denne grøppen		Øst	07.10.2 003	Christine stene	471
	12	Papir	Alvím		0	0	-1	0	Helleristinn gsfelt		Lok. 55, Alvím norðre 2087/1. Oversiktsfoto av 22 skálgröpp samlet.		Ser	07.10.2 003	Christine Stene	472
	11	Papir	Alvím		0	0	-1	0	Helleristinn gsfelt		Oversikts foto av helleristningsberget på Alvím. norðre 2087/1 etter avdekkning.		Ser	07.10.2 003	Christine Stene	473
	10	Papir	Alvím		0	0	0	-1	Helleristinn gsfelt		Oversiktsfoto; bygging av gårdsvei langs helleristningsberget i S. Alvím norðre 2087/1.		Øst	07.10.2 003	Christine Stene	474
27864	28	Papir	Alvím		0	0	-1	0	Helleristinn gsfelt		Alvím norðre 2087/1. "Gamlehuset" (SEFRAK - ID 0130201012).		NV	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	492
	13	Papir	Alvím		0	0	-1	0			Flatavdekkning ved Alvím 2083/61. Foto tatt for avdekkning. Dette er ikke samme lokalitet som helleristningene befinner		Nord	22.09.2 003	Hilde Fyllingen	507
	22	Papir	Alvím		0	0	0	0	Helleristinn gsfelt		Skálgröpp på tørt berg, Alvím norðre 2087/1.		SSV	18.09.2 003	Hilde Fyllingen	498
	23	Papir	Alvím		0	0	0	-1	Helleristinn gsfelt		Avdekkning av helleristningsberget (lok. 55) med maskin. Alvím norðre 2087/1.		NNØ	18.09.2 003	Hilde Fyllingen	497

Negativ nr.	Bildnr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Proff	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
27864	24	Papir	Alvim		0	0	-1	0			Alvim nordre 2087/1, sjukt område 1.	Sor	17.09.2 003	Hilde Fyllingen	496	
	25	Papir	Alvim		0	0	-1	0			Alvim vestre 2088/1, oversiktsbilde av undersøkelsesområdet. Det ble ikke påvist strukturer eller hellerisninger	NNØ	17.09.2 003	Hilde Fyllingen	495	
	26	Papir	Alvim		0	0	0	-1	Hellerisnin gsfelt		Undergrunnen i sjukt i område 3, Alvim nordre 2087/1, lok. 55.	SSV	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	494	
	27	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellerisnin gsfelt		Alvim nordre, sjukt område 3, Alvim nordre 2087/1, lok. 55.	Nord	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	493	
	21	Papir	Alvim		0	0	0	0	Hellerisnin gsfelt		Skålgrop detalj, målestokk 15 cm, Alvim nordre 2087/1.		18.09.2 003	Hilde Fyllingen	499	
	29	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellerisnin gsfelt		Truet del av gammelt lysthus i hagen på Alvim nordre 2087/1.	NØ	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	491	
	30	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellerisnin gsfelt		Område 2 for avdekkning, Alvim nordre 2087/1. På bergkollen under massen ble det påvist hellerisninger.	SSØ	16.05.2 003	Hilde Fyllingen	490	
	31		Alvim		0	0	-1	0			Utsikt mot Alvim gård, 2087/1.	Sor	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	489	
	32	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellerisnin gsfelt		Utsikt mot dagens E6.	Nord	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	488	
	33	Papir	Alvim		0	0	0	0			Mulig spant, funn nr. 26, Alvim nordre 2087/1.		16.09.2 003	Hilde Fyllingen	487	
	34	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellerisnin gsfelt		Alvim nordre gårdsstun, ved lyktestolpen var det allerede registrerte hellerisninger, der den blå mappen ligger ble det	Nord	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	486	
	35	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellerisnin gsfelt		Alvim nordre 2087/1, utsikt mot daten i vest.	NNV	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	485	
	20	Papir	Alvim		0	0	0	0	Hellerisnin gsfelt		Funn av keramikk står (f. nr 01) der gravesjenneligger. Merk skålgropene øverst til venstre. Alvim nordre 2087/1.	Øst	10.09.2 003	Hilde Fyllingen	500	
	36	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellerisnin gsfelt		Alvim nordre 2087/1, lok. 55, utsikt mot gården.	Nord	16.09.2 003	Hilde Fyllingen	484	
	8	Papir	Bjørnstad		0	0	-1	0			Bjørnstad nordre 2048/1 med utsikt mot lok. 11, registrert 2002.	NNV	24.09.2 003	Hilde Fyllingen	512	
	19	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellerisnin gsfelt		Skålgrop, Alvim nordre 2087/1, lokaltet 55.	Øst	22.09.2 003	Hilde Fyllingen	501	

Negativ nr.	Bildernr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Profi	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
27864	2	Papir	Molteberg	S-15	-1	0	0	0		Ildsted	Planfoto av ilstedet S-15 i sjikt 3, lokalitet 23b. Foto er ødelagt av en orange stripe som går gjennom hele fotografet.		Nord	26.09.2003	Hilde Fyllingen.	518
	3	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Molteberg 647/14 (lok. 23b og lok. 57), utsikt over det aktuelle området.		Nord	25.09.2003	Hilde Fyllingen	517
	4	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Molteberg 647/14 (lok. 23b og lok. 57), utsikt over priorifert undersøkelses område, for flatavdekkning.		Vest	25.09.2003	Hilde Fyllingen	516
	5	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Molteberg 647/14 (lok. 23b og lok. 57) med usikt mot lok. 23 (egg. 2002) på andre siden av Eg.		Sør	25.09.2003	Hilde Fyllingen	515
	7	Papir	Bjørnstad		0	0	-1	0			Bjørnstad nordre 2048/1 med usikt mot område "a".		Vest	24.09.2003	Hilde Fyllingen	513
	9	Papir	Bjørnstad		0	0	-1	0			Flatavdekkning ved Bjørnstad nordre 2048/1, utsikt fra støyvoll "b".		NNØ	24.09.2003	Hilde Fyllingen	511
	10	Papir	Bjørnstad		0	0	-1	0			Flatavdekkning ved Bjørnstad nordre 2048/1, utsikt mot sonde del ved undergang "b". Ingen strukturer ble påvist.		Sør	23.09.2003	Hilde Fyllingen	510
	11	Papir	Alvim		0	0	-1	0			Flatavdekkning ved Alvim 2083/61. Oversikt sørlig del etter avdekkning. Det ble ikke påvist strukturer eller annet innenfor.		Nord	23.09.2003	Hilde Fyllingen	509
	12	Papir	Alvim		0	0	-1	0			Flatavdekkning ved Alvim 2083/61. Oversiktsfoto tatt fra bro som krysser dagens Eg. (nb: Dette er ikke samme lokalitet).		SSØ	22.09.2003	Hilde Fyllingen	508
	15	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellersminn gstfelt		Oversiktsfoto skålgroper Alvim nordre 2087/1, lokalitet 55.		SSØ	22.09.2003	Hilde Fyllingen	505
	14	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellersminn gstfelt		Oversiktsfoto skålgroper ved Alvim nordre 2087/1, lokalitet 55.		Nord	22.09.2003	Hilde Fyllingen	506
	1	Papir	Molteberg		-1	0	0	0		Stolpehull	Planfoto av stolpehull i sjikt 2, lokalitet 23b, Molteberg. Foto er ødelagt av en orange stripe som går gjennom hele.		Nord	26.09.2003	Hilde Fyllingen	519
	16	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellersminn gstfelt		Oversiktsfoto avdekket berg, lokalitet 55.		Sør	22.09.2003	Hilde Fyllingen	504
	17	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellersminn gstfelt		Oversiktsfoto avdekket berg, lokalitet 55, Alvim nordre 2087/1.			22.09.2003	Hilde Fyllingen	503
	18	Papir	Alvim		0	0	-1	0	Hellersminn gstfelt		Oversiktsfoto avdekket berg, lokalitet 55, Alvim nordre 2087/1.		SØ	22.09.2003	Hilde Fyllingen	502
	6	Papir	Bjørnstad		0	0	-1	0			Bjørnstad nordre 2048/1 med usikt fra støyvoll mot område "a". Det ble ikke påvist noen strukturer innenfor Bjørnstad		Nord	24.09.2003	Christine Stene	514

Negativ nr.	Bildnr.	Filmtype	Lokalitet	Struktur	Plan	Profi	Oversikt	Arbeid	Kontekst	Tolkning	Kommentarer	Personer i bilde	Tatt mot	Dato	Fotograf	Database nr.
27865	29	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Sjakt 12, lokalitet 57, Molteberg 647/14. Foto viser utsnitt av søstlig profil, overgangen maifjord - forv. Torvlaget som		NØ	02.10.2 003	Hilde Fyllingen	527
	32	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Sjakt 18, lok. 57, Molteberg 647/14. Foto av overgang/ytertergrense av steinalderlokalitet.		NNV	02.10.2 003	Hilde Fyllingen	524
	36	Papir	Molteberg	S-13	-1	0	0	0		Stolpehull	Stolpehull S-13, sjakt 2, lokalitet 23b, Molteberg 647/14.		Nord	26.09.2 003	Hilde Fyllingen	520
	35	Papir	Molteberg		0	-1	0	0			Profilfoto av prøvestikk 2, lokalitet 57, Molteberg 647/14. Steinalderlokalitet.		SØ	30.09.2 003	Hilde Fyllingen	521
	34	Papir	Molteberg	S-20	0	0	-1	0			Oversiktsbilde av andspor S-20, sjakt 3, lokalitet 23b, Molteberg 647/14.		Nord	30.09.2 003	Hilde Fyllingen	522
	33	Papir	Molteberg		0	-1	0	0			Profilfoto av prøvestikk 3, lokalitet 57, Molteberg 647/14.		NNV	30.09.2 003	Hilde Fyllingen	523
	24	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Utsikt mot steinalderlokalitet 57, Molteberg 647/14. Hellerstrømsberg i bakgrunn av lokaliteten. Innmåling i sjakt	Christer Tonning.	NV	02.10.2 009	Hilde Fyllingen	532
	31	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Utsikt mot dagens E6, viser helling i terrenget ved Molteberg 647/14. Lokalitet 23b ligger der gravemaskinen står.		SSØ	02.10.2 003	Hilde Fyllingen	525
	28	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Sjakt 12, lokalitet 57, Molteberg 647/14. Øverste del av sjakten viser skillet i massen i overgangen til lokalitet 57.		Sør	02.10.2 003	Hilde Fyllingen	528
	27	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Utsikt over steinalderlokalitet 57, Molteberg 647/14. Innmåling foregår i sjakt 9.	Christer Tonning.	SSØ	02.10.2 003	Hilde Fyllingen	529
	26	Papir	Molteberg		0	0	-1	0			Eitendommen til Einar Olsen. Senter av lokalitet 57 er trolig mellom huset og riksvei 118 til høyre. Denne slutningen er		SØ	02.10.2 003	Hilde Fyllingen	530
	25	Papir	Molteberg		0	0	0	0			Hellerstrømsfelt med ID 006574, ligger like ved lokalitet 57 og 23b, Molteberg 647/14. Om lag 20 meter fra		SV	02.10.2 003	Hilde Fyllingen	531
	30	Papir	Molteberg		0	-1	0	0			Sjakt 12, lokalitet 57, Molteberg 647/14. Foto viser utsnitt av bunn i søstlig profilvegg. Torvlaget som avgrenser		NØ	02.10.2 003	Hilde Fyllingen	526
27866	28	Dias	38		0	0	0	-1			Undersøkelsen av gravrøysa er i gang.	Hilde Fyllingen, Ole A.I Kjos, Lise Mante	Øst	03.07.2 003	CS	909
	27	Dias	38		0	0	0	-1			Tegner gravrøys.	Ingrid Ysagård.	SØ	07.07.2 003	CS	910
	26	Dias	38		0	0	0	-1			Tegner gravrøys.	Ingrid Ysagård.	SØ	07.07.2 003	CS	911

C53256-C53260

Forhistoriske boplass-, dyrknings- og aktivitetsspor i form av funnførende kulturlag fra steinalder, stolpehull, udefinerbare nedgravninger, ildsted og ardspor. De forhistoriske strukturene/funnene er fordelt på fire lokaliteter og et funnsted som ble registrert av E6-prosjektet Østfold ved KHM i 2003 (Stene 2003).

Dette er et forvaltningsinitiert prosjekt (2003-2007) i forbindelse med breddeutvidelse av E6 gjennom Råde, Sarpsborg, Fredrikstad og Halden kommuner. Området ble i denne sammenheng registrert i 2002 (Vikshåland 2003). Ettersom reguleringsplanen ble utvidet i etterkant av registreringen, var det nødvendig å foreta en tilleggsregistrering etter avtale med Østfold fylkeskommune (Bårdseth 2003).

Litteratur:

Bårdseth, G. A. 2004: *E6-prosjektet Østfold. Arkeologiske undersøkingar i Råde kommune. Årsrapport 2003*. Topografisk arkiv. Universitetets kulturhistoriske museer. Fornminneseksjonen. Oslo.

Stene, C. 2003: *Rapport arkeologisk utgravning. E6-prosjektet Østfold. Kulturhistoriske registreringer av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med breddeutvidelse av E6, i kommunene Fredrikstad, Sarpsborg og Halden, Østfold*. Upublisert rapport. Topografisk arkiv. Kulturhistorisk museum. Oslo.

Vikshåland, L. H. 2003: *Kulturhistorisk registrering av automatisk fredete kulturminner i forbindelse med breddeutvidelse av E6 fra Svingenskogen til grensen Sarpsborg/Råde*. Upublisert rapport. Regionalavdelingen, Østfold fylkeskommune. Topografisk arkiv. Kulturhistorisk museum. Oslo.

C53256/1

Løsfunn fra ALVIM NORDRE (2087 /1), SARPSBORG K., ØSTFOLD (ID100564). Området ble undersøkt ved maskinell sjakting, og bergknauser ble avtorvet, børstet og spylt for å kunne påvise helleristninger. Det ble registrert til sammen 33 skålgroper på en bergknaus nord for hovedhuset på gården, og gjort funn av 2 skår fra et kar av keramikk uten tilknytning til strukturer. Lokaliteten antas å være avgrenset innenfor berget, et område på ca 2450 kvadratmeter.

Kartreferanse/-KOORDINATER: ØK, CQ 030-5-1

Prosjeksjon: NGO1948 Gauss-K; Akse 3

Koordinater: N 142196, Ø 20850

1) 2 Skår fra **kar** av keramikk funnet i massen som ble fjernet over helleristningsberget.
Vekt: 19,8.

C53257/1

Boplassfunn fra MOLTEBERG NORDRE (647 /4), FREDRIKSTAD K., ØSTFOLD (ID102629).

Bosetnings- og dyrkningsspor påvist ved maskinell sjakting. Det aktuelle området ligger i dyrka mark, og er avgrenset mot riksvei 118 i nordøst og E6 i sørvest. Det ble åpnet opp til sammen 18 sjakter av varierende lengde, og påvist åtte strukturer og et ardsporområde. Strukturene omfatter fem stolpehull, et ildsted, tre kulturlag og et ardsporområde. Lokalteten antas å omfatte et område på 1500 kvadratmeter.

Kartreferanse: ØK, CR 029-5-2

Projeksjon: NGO1948 Gauss-K; Akse 3

Koordinater: N 138789, Ø 22915

1) **Ukjent** av stein, løsfunn. Hvit stein som tilsynelatende er intensjonelt slipt. *Mål:* L: 3, cm. B: 2, cm.

C53258/1-10

Boplassfunn fra steinalder fra MOLTEBERG NORDRE av MOLTEBERG NORDRE (647 /4), FREDRIKSTAD K., ØSTFOLD (ID102467).

Steinalderboplass i form av kulturlag først påvist ved prøvestikking og deretter avgrenset i flaten ved maskinell sjakting. Kulturlaget er ca 0,3 m tykt og består av grå, fin sand med mørkere flekker, noe kull og stein. Det aktuelle området ligger i dyrka mark, og lokaliteten antas å omfatte 3493 kvadratmeter.

Kartreferanse: ØK, DR 029-5-2

Projeksjon: NGO1948 Gauss-K; Akse 3

Koordinater: N 138840, Ø 23012

Funn av bergart/skifer:

- 1) **Bryne** av bergart, løsfunn. Denne type bryne kalles også "knokkelbryne". *Mål:* L: 6, cm. B: 3, cm. Brynet kan trolig dateres til sen steinalder/tidlig bronsealder.
- 2) **Bryne** av skifer, løsfunn. Nålebryne i skifer, eventuelt emne til skiferpil. På to sider har gjenstanden markerte kanter. *Mål:* L: 2, cm. B: 2, cm.

Avslag av flint med retusj:

- 3) **Avslag** av flint med retusj, løsfunn. Skraper i flint. *Mål:* L: 3, cm. B: 2, cm.
- 4) **Avslag** av flint med retusj, løsfunn. Skraper i flint. *Mål:* L: 3, cm. B: 2, cm.

Avslag av flint:

- 5) **Avslag** av flint med uregelmessig form, funnet i prøvestikk 2.
- 6) 3 **Avslag** av flint funnet i prøvestikk A.
- 7) **Avslag** av flint, løsfunn.
- 8) 18 **Avslag** av flint funnet ved åkervandring. 2 brent, 15 avslag, 1 bit av kjerne.

Kjerne av flint:

9) **Kjerne** av flint, løsfunn. Rund kjerne av nokså stort stykke flint, bearbeidet på alle kanter. *Mål:* L: 6, cm. B: 6, cm. Løsfunn funnet og innlevert av Einar Olsen, nabo til lokalitet 57 på Molteberg. Hans eiendom ligger nordøst for riksveg 118, det er antatt at senteret av steinalderboplassen ligger på hans eiendom. Lokalitet 57 er antatt å være utkanten av denne boplassen. Olsen har funnet en lang rekke steinaldergjenstander på sin eiendom. Han har for noen år siden levert inn en dolk, en sigd, og en rekke pilspisser (funnet samlet), som er datert til 1800-1500 f.Kr. Ved registreringen ble vi forevist en slipt bergartøks, et ca 20 cm langt stykke bearbeidet flint, muligens fra en øks, en knakkestein, en stein til oppgjøring av ild (hull i begge sidene), flere slipesteiner, en flintkniv samt en stor samling flintavslag. Funnene ble fotografert under registreringen langs E6 i 2002.

Funn av brent leire:

10) **Brent leire** funnet i prøvestikk A.

C53259/1-4

Boplassfunn fra AARUM SØNDRE (644 /3), FREDRIKSTAD K., ØSTFOLD (ID102463).

Bosetningsspor påvist ved maskinell sjakting. Det aktuelle området ligger i dyrka mark. Det ble åpnet opp til sammen syv sjakter og påvist syv strukturer. Strukturene omfatter to stolpehull, to mulige stolpehull, to udefinerte nedgravninger og et ildsted. Lokaliteten antas å omfatte et område på 3096 kvadratmeter.

Kartreferanse: ØK, CR 030-5-3

Projeksjon: NGO1948 Gauss-K; Akse 3

Koordinater: N 139533, Ø 21945

Funn av steingods:

1) Skår fra kar av steingods, løsfunn. Skåret er fra karetts buk, og har dekor i form av en rand. Funnet ved maskinell flateavdekking i sjakt 1, kan ikke knyttes til noen struktur, betegnes derfor som løsfunn.

Funn av avslag av flint:

2) **Avslag** av flint, løsfunn.

3) 2 **Avslag** av flint, løsfunn. 1 bit av flintknoll, mulig slått, samt en bit flint som er tydelig bearbeidet.

Funn av avslag av kvarts:

4) **Avslag** av kvarts, løsfunn. Avslaget er bearbeidet.

C53260/1-7

Løsfunn fra steinalder fra ØIESTAD NORDRE (1107 /2), SARPSBORG K., ØSTFOLD (ID107597).

Vedlegg, tilveksttekst tilleggsregistrering 2003

Funnet ved åkervandring, på en plan høyde i landskapet. Høydedraget var utenfor det planlagte reguleringsområdet i forbindelse med breddeutvidelsen av E6, det ble derfor ikke prioritert å finne noen avgrensning av en eventuell steinalderlokalitet.

Funn av keramikk:

1) 109 Skår fra **kar** av keramikk, løsfunn. Skårene kan ikke knyttes til noen struktur, området og massene de lå i skulle tyde på at det har vært vann her, muligens en bekk.
Vekt: 429 g.

Funn av avslag av flint:

- 2) **Avslag** av flint, løsfunn. Bearbeidet avslag i flint, noe uregelmessig form, med retusj.
- 3) **Avslag** av flint, løsfunn. En større bit flint, med slagbule. *Mål: L: 5, cm. B: 3, cm.*
- 4) 3 **Avslag** av flint, løsfunn.
- 5) **Avslag** av flint med sirkulær retusj, løsfunn. Flintskraper, varmepåvirket. *Mål: L: 3, cm. B: 3, cm.*

Funn av avslag av kvarts:

- 6) **Avslag** av kvarts, løsfunn. Avslaget er bearbeidet.
- 7) **Malestein** av stein, løsfunn. Rund malestein med slipespor.